

ดัชนีแดง, พระเจ้าหงส์ขาวดักสัตว์แก้มหาอุปราช, พระเจ้าเปรม,
 พระเจ้าอองวะ, ท้าวพระยาทั้งหลายว่า, เราไปรบเมืองทุกแห่งไว้,
 ครนยกเขาดอมได้แดงดง, ก็แต่งการที่จะเข้าปล้นเอาได้ด้วย
 ฌับพลัน. แผ่นดินรื้อรื้อชยานเป็นราชธานีใหญ่หลวง, เอาสมมุติเป็น
 คณรอบ, ดูเขาพระดีเมธราช. อันมณเฑียรนครนทรรอบขอบ
 ที่จะปล้นได้ไว้, เป็นแต่รื้อรื้อหาคานเดียว. ถึงดงนกกิดจะปล้นเอา
 เหมือนนครทงปวงนนิมิต. แดงจะเอาอยุธยาครน, เราจะแต่งการ
 เป็นงานนี้จึงจะได้. ให้ท้าวพระยาทั้งหลายกำหนดให้แก่นายทัพนายกอง
 ทงปวง, ให้รักษาคำมั่นไว้ให้ยาเพอรบพุ่ง. ให้แต่งการออกไล่หาข่าวไว้
 เป็นดั่งเบียง, ไพรพลทงปวงให้ครบมีหนึ่ง. แดงจะให้เจ้าหรวดเอาให้ถวน
 ตัวคนจกทุกหมู่ทุกกอง, ถ้านายทัพนายกองผู้ใด, ได้เบียงพลหมื่นครบ
 ถึงบิไซ, จะให้ตั้งโทษแก่นายทัพนายกองผู้นั้นถึงสิ้นชีวิต. จึงท้าวพระยา
 ทงหลายก็แต่งพลไว้ประจำค่ายทงปวง, แต่เพอรบพุ่งของกันหน้าค่าย-
 แดงก็แต่งพลออกไปไล่หาข่าวทุกหมู่ทุกกอง, โดยพระราชกำหนด,
 ก็ปลุกยั้งฉางได้เบียงทงปวงไว้. ครนถึงกำหนดที่จะเจ้าหรวด, พระ
 เจ้าหงส์ขาวเจ้าหรวดทุกทัพทุกกอง. แดงเบียงพลทงปวงนนิมิต
 หนึ่งดูราชกำหนด. แต่หมื่นมโศกธาหหลวงเดิมหนึ่งเบียงมีครบมี,
 พระเจ้าหงส์ขาวให้ตั้งโทษถึงสิ้นชีวิต. ขณะนั้นพระเจ้าช้างเผือกชงพระ
 ประชวรหนัก, ประมาณยี่สิบห้าวัน, ก็เสด็จสวรรคตในศักราช 917
 ปีเถาะดับปลัดกษัตริย์ในราชสมบัติคน 22 ปี.

แผ่นดินพระมหินทราธิราชครั้งที่สอง.

ครั้นพระเจ้าช้างเผือกส่งพรรคแล้ว, สมเด็จพระมหินทราธิราชพระเจ้าแผ่นดินมีได้นำพาด้วยการตั้ง, แลตั้งเตี้ยในพระราชวัง, ได้การตั้งปองแก่พระยารามให้บังคับชนาตรวจหาหนทางปอง, เป็นผู้รักษาน้ำรอบพระนคร ขณะนั้นพระยารามชวนหาหนทาง, มีมยุรฉัตรประดับชายขวา, แลพดกหาหนทางให้หน้าหลังเป็นแนวนหนา, แลพดกอบนบกจับมนเจดีย์, เทียบเทียบหาหนทางทุกอัน, แลเกณฑ์พดกหาหนทางออกมาบรรจบทางลั่วคือเป็นด้ามมาก, ขณะนั้นพระยาจักรีตนถือพดกหาหนทางออกไปหัดค่ายข้างกระต่ายคู่, แลเผาค่ายหน้าทพระยาเกียรติได้ประมาณแฉ่นหนึ่ง, พดกก่อนประจำค่ายพายลงไป, จึงพระยาเกียรติยกพดกออกมารบ, พระยาจักรีตนรบถ้ำเข้าไปก็เสียตัวแต่ชาวอ่าตองปองก็พ่ายเข้ามาพระนคร, พระยาเกียรติจับพระยาจักรีตนไปถวายแก่พระเจ้าหงส์ดำด, พระเจ้าหงส์ดำดซึ่งพระโกธแก่พระยาเกียรติ, ตรัสแก่พระมหาอุปราชว่า, ซึ่งพระยาเกียรติมีใครกล้าคายไ้หม่น, ให้ชาวพระนครออกมาเผาดี้ได้, มีธงโทสพระยาเกียรติด้วยประการใด, พระมหาอุปราชกราบทูลว่า, พระยาเกียรติเสียค่ายได้นายกองซึ่งถือพดกออกมาเห็น, เห็นว่าโทสพระยาเกียรติถนัดกันจึงมิได้ธงโทส, พระเจ้าหงส์ดำดซึ่งพระโกธแก่พระมหาอุปราชว่า, ถึงพระยาเกียรติจับได้นายกองก็ดี, ยังมีคุ้มโทส, แลมหาอุปราชว่าคุ้มโทสแล้ว, แต่มิได้เอาโทสพระยาเกียรตินั้น, เห็นว่ามหาอุปราชมิได้เอาใจลงในกาตั้ง, หย่าให้มหาอุปราชหยั่งคบบนชนาการตั้งในทัพพะนเคย, จะไม่แห่งใดก็ตามใจเกิด, ให้มหาอุปราชเอาแต่ช้างคดหนึ่ง, คนช่ายกตางไปด้วย, นอกถ้วนนั้นหย่าให้เอาไป, พระเจ้าหงส์ดำดก็ให้ชมมหาอุปราช

เสียแล้ว, ก็ให้ลงโทษแก่พระยาเกียรติถึงขั้นชีวิต. พระมหาอุปราชากลับมายังทัพ, ดมเค็ดพระเจ้าหงสาวดี, ก็ใช้ส่นองพระโอรมาขับพระมหาอุปราช, ให้ไปจากทัพจพณ. ขณะนั้นพระเจ้าแปร, พระเจ้าอังวะ กัดพระราชาณาพระเจ้าหงสาวดี มีอาจะทูนขอโทษพระมหาอุปราชได้. พระมหาอุปราชาก็ให้มาทูนแก่พระมหาสมราชาว่า, ดมเค็ดพระราชาบิดาของพระโอร, ให้ขับเราเสียจากทัพ. แต่พระเจ้าแปร, พระเจ้าอังวะ จะทูนขอโทษนั้นพนัก่าตงทูนมิได้. แต่ซึ่งจะช่วยเราคราวนี้, เห็นแต่พระเจ้าแปร, พอจะทูนขอโทษเราได้. เมื่อพระมหาอุปราชให้มาทูนแก่พระมหาสมราชาน, พระเจ้าหงสาวดีใช้ส่นองพระโอรมาแล้ว, ว่าให้พระมหาอุปราชเร่งไปจพณ. พระมหาอุปราชากัดพระราชาณา, ก็แต่งตวจจะชนชาวไปจากทัพ. จึงพระมหาสมราชา, ครัดให้ข้าหลวงไปห้ามพระมหาอุปราชว่า, ให้คิดหุ้เราจะไปทูนขอโทษก่อน, พระมหาสมราชาได้เค็ดมาทูนขอโทษพระมหาอุปราช. พระเจ้าหงสาวดีก็โปรดยกโทษให้. ขณะนั้นพระเจ้าหงสาวดี, ให้พระเจ้าแปรยกทัพเรือลงไปโดยคลองฉพานขายขาว, ไปออกบางไซ. เดยชนมาตงทายคุ, กนมิให้เรือชนตองเข้าออกได้. แล้วพระเจ้าแปรก็แบ่งทัพเรือลงไปลาดถึงเมืองนนทบุรี, เมืองชนบุรี, เมืองสาครบุรี.

ขณะนั้นเจ้าพะจันจจจวมทรวา, ด็กหงสาวดีมาดอมพระนคร. ก็ใช้ใบเขามาถ้งต้นคองหลงเตา. พระเจ้าแปรรู้ยกทัพเรือออกไป, จะเขาด้าพะจันจจจ, จันจจจจจจจจจจมาดอมพระนคร, แต่งทัพเรือตงมาตาด. จันจจจจก็ใช้ใบด้าพะออกใบ. แลทัพเรือพระเจ้าแปรยกออกไป. เห็นด้าพะจันจจจจจจจจจจออกไปคกักแล้ว, จะตามเขามิได้

กยทพคนมา. พระเจ้าหงส์วดีก็ส่งพระโกธแก่พระเจ้าแปรว่า, ถ้าเพา
จันเข้ามาถึงปากน้ำแคว, เติมิได้ติดตามออกไปเอาจึงได้, ให้ดำเพาจัน
หนีไปรอดนั้นพระเจ้าแปรผิด. คราวให้เอาตัวพระเจ้าแปรตระเวนรอบ
ทัพแคว, ให้คงเป็นนายทัพเรือดุดจังก่อ.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์วดี, ก็แต่งทนายให้เข้าหูก่ายริมหน้าด่านประตู
หอรัตนไชย พระยาราม, แดพระยาตากาโหม, พระอินทรา, พระมหาเทพ,
พระมหาพนคร, แดพระหิวงเมืองขุนหมื่นทั้งหลาย, ช่วยกันเอาใจลงใน
ราชการรบพุ่งป้องกัน, มิให้ชาวหงส์วดีหักเข้ามาได้. แดพระมหาเทพ
แต่งพลอาสาออกทวงฟัน, ชาวหงส์วดีก็แตกฉานเป็นหลายครั้ง. แด
การตั้งนักชาหุย, พระเจ้าหงส์วดีส่งพระโกธ, ก็ให้เอานายทัพนายกอง
นั่งลงโทษ, แดขุนชาการให้พระมหาอุปราชไปดงคาย, ค่ายนวดเขาดิน
ตรงเกาะแก้ว. พระเจ้าอังวะบุตรเขยนั้น, ดงคายตามนวดด้พานเกิดอ.
พระเจ้าแปรผู้หลาน, ดงคายตามนวดจนตรงบางเขย. ให้เร่งถมดินเป็น
ถนนข้ามแม่น้ำเข้าไป, ให้ถึงปากทางสามค้ำบจนได้. พระมหาอุปราช,
พระเจ้าอังวะ, พระเจ้าแปรก็มาเร่งให้ทำตามรับสั่ง. ชาวพระนคร
เจ้าหน้าทเห็นดังนั้น, ก็เอาปืนใหญ่น้อยระดมยิงเข้าสกัดมคายเป็นอันมาก.
สมเด็จพระเจ้าหงส์วดีก็เดินไปทอดพระเนตร, เห็นยังไม่เป็นถนนขึ้นได้
ก็คิดว่า, พระมหาอุปราช, พระเจ้าอังวะ, พระเจ้าแปรสามคน,
จะให้พ้นแต่ถนนข้ามคูเท่านั้นได้, ที่ไหนจะได้กรุงสร้อยยุทธาเก่า, ถ้า
ตายถึงสักคนหนึ่งคนใด, จึงจะเป็นถนนขึ้นได้. คราวที่ทางนั้นแคว้แตก
กลับไป. พระมหาอุปราช, พระเจ้าอังวะ, พระเจ้าแปร, ยิ่งเกรง
พระราชอาญา. จึงดำริให้เอาไม้ไผ่ค้ำทำทาบพุ่งพลชนดินเข้าไปถม

ถนน. ชาวพระนครก็วางปืนใหญ่ออกมาทำดาบทุบทุบ, พลล้มตายเป็นอันมาก. ผู้ตรวจการเห็นดังนั้น, ก็ไปกราบทูลพระเจ้าหงส์ดำดักทุกประการ. พระเจ้าหงส์ดำจึงตรัสถามผู้ตรวจว่า, พลแบกมูตดินตายลงคนหนึ่ง, จะเป็นมูตดินดีกก่อน. ผู้ตรวจการทูลว่า, คนตายคนหนึ่ง, เป็นมูตดินประมาณเจ็ดกอนแปดกอน. พระเจ้าหงส์ดำจึงตรัสว่าเอาเถิด, จึงไปบอกเจ้าหน้าทให้เร่งพลขนมูตดินถมถนนเข้าไปหยาให้ขาดได้. ผู้ตรวจการก็มาทูลพระมหาอุปราช, พระเจ้าอังวะ, พระเจ้าแปร, ตามรับสั่งทุกประการ. พระมหาอุปราช, พระเจ้าอังวะ, พระเจ้าแปร, ก็เร่งให้พลกวาดทางป่องขนมูตดินเข้าไปถมถนนนั้น, ทงด้ามค้ำบมิได้ขาดทั้งกลางวันกลางคืน. แดการพูนถนนจนถึงด้ามเคียน. จึงถึงปากกำแพงพระนคร.

ฝ่ายพระยาราม, พระยาตากโหม, พระมหาเทพ, เห็นเชิงลึกแหลมเข้ามา, ก็ให้ตั้งค่ายในกำแพงพระนครคนหนึ่งเป็นวงพาด, เอาปืนใหญ่บนมณฑกมาตั้งไว้ระหนาคายน. ฝ่ายพลอันหยหนาทกำแพงเชิงเทนน, ก็ยังรบพุ่งบ้องกันอยู่. พระเจ้าหงส์ดำก็ให้ยกพลเข้ามาโดยถนนมูเกาะแก้ว, แดเอาทัพเรือมากระหนาบ, เอาปืนจ้าวรค์มณฑกดับยิงแย่งระดมเจ้าหน้าทตงห้าฝืนซึ่งมูเกาะแก้วนั้น. ชาวทหานอาสาซึ่งหยหนาทมูเกาะแก้วนั้น, จะยังรบพุ่งบ้องกันมิได้, ก็พ่ายลงมายังค่ายซึ่งตงไว้นั้น. ชาวหงส์ดำก็รุกเข้ามาทลายกำแพงมูเกาะแก้วได้. ขณะนั้นพระยารามก็ตลใจ, จะบังคับบัญชาการดีมิได้เป็นดีทริคก่อน, ก็คิดด้วยท้าวพระยามุขมนตรีทั้งหลายว่า, จะบ้องกันดับไปเห็นพังก้าง, แดจะแต่งออกไปให้เจรจาเป็นไมตรี. ท้าวพระยามุขมนตรีทั้งหลายก็ว่า ซึ่งจะเป็นไมตรีใช้แต่ยังมีใครรบกันเป็นล้ามา. แดซึ่งได้รบพุ่งจนพระเจ้าหงส์ดำ

เดี๋ยวพลเป็นอน มากตงนแคว, พระเจ้าหงส์ดำดียงจันเป็นไมตรีหรือ.
ท้าวพระยาทั้งหลายก็มีตงนด้วยพระยาราม. เตะนมาท้าวพระยามขุนศรี
ถูกขุนทหานทองปวง, มีพมบังคบขุนชาพระยาราม, ต่างคนต่างรบพุ่ง
ชาดัก. ส้มเค็ดพระมหินทราธิราชพระเจ้าแผ่นดิน, ก็มีเอาพระทัยตง
ในการสงคราม, ตะให้ตะมุนขุนศรีรบพุ่ง. จนพระมหาเทพถ่อพด
อาดำ, หยิบกล่าหาคายมุนเกาะเกาะทกกาแพงทลายน. ชาดักหงส์ดำด
ยกเข้ามาปล้นค่ายเป็นหลายครั้ง, แต่พระมหาเทพถ่อรบป้องกันไว้,
ชาดักหักเข้าไม่ได้. อนึ่งพระเจ้าลูกเธอพระสร้อยดาวราช, ได้เค็ดมายืนข้าง
พระที่นั่งให้พดอาดำช่วยพระมหาเทพรบ, แต่แต่งทหานอาดำออกทวง
พัน, แต่ดวงบันไหยิงทแยงออกไป, ต้องพลหงส์ดำดตายเป็นอัน
มาก, ชาดักจะปล้นเอาค่ายนั้นไม่ได้, กตงประชิดกันอยู่.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำดซึ่งพระดำหริว่า, กรุงพระนครศรีอยุธยา
ป้องกันเมืองเป็นด้ามาก, ซึ่งจะหักเอาโดยง่ายนั้นยาก, แต่กิจจวนเท่กาด
ฟ้าฝนจะดำบากไพร่พลนัก. ก็ครัดด้วยพระมหาขมราชว่า, จำเราจะ
เพทุบายให้ถ่อนหงส์เอาตัวพระยาราม, ผู้เป็นเจ้าการป้องกันพระนครนั้น
ได้แล้วก็จะเบามือตง, เห็นจะได้เมืองถายเดียว. พระมหาขมราชเห็น
ด้วย, ก็แต่งนายกองทองขาวหลวงเดิม, ให้ถ่อนหงส์ถอดบเข้าไปถึงขุน
ต้นมหาหลวง, ซึ่งส้มเค็ดพระเจ้าช้างเผือกไปเอาตงมาแต่เมืองพระ
พิศณุโลกกับด้วยพระวิสุทธิกษัตริย์, ขุนต้นมั่งคั่งหงส์ถ่อนเขาไป,
ถวายเป็นพระเจ้าหยหัวฝ่ายใน. แต่ในถักถ่อนหงส์ถ่อนว่า, พระเจ้า
ช้างเผือกครัดครัดด้วยพระยาราม, จึงแต่งการรบพุ่งป้องกันพระนคร
ตะให้เดียดจกของพระราชไมตรีนั้น. บคนพระเจ้าช้างเผือกถักเค็ดครัดครัด

แล้วยังแต่พระยาราม, แลพระทัยพระเจ้าหงส์ดำดั่งไปเสียคตองพระ-
 ราชไมตรีครัดว่า, ถ้าพระเจ้าแผ่นดินตั้งตัวพระยารามผู้ก่อเหตุออกไป
 ถวายแล้ว, พระเจ้าหงส์ดำดั่งจะเป็นไมตรี, มิให้ยากแก่สมนพราหมณา
 จารยประชาธรรตถปวงจะเลิกทพกตบคนไปเมืองหงส์ดำดั่ง. จึงล้มเค็ด
 พระเจ้าหยั้วฝ่ายไฉ, ก็เอาหนังสือออกมาแสดง, แก่พระมหินทราธิราช
 เจ้าแผ่นดิน. พระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, ได้ฟังโดยถกถันหนังสือนั้น,
 ก็ให้หาท้าวพระยาพรหมมาจทงปวง, มาประชุมกันปรึกษากันว่า, ซึ่งพระเจ้า
 หงส์ดำดั่ง, จะให้ตั้งพระยารามออกไป, แลจะเป็นไมตรีนบงเห็นควน
 จะตั้งพระยารามออกไปหรือ, หรือมิชอบจึงท้าวพระยาพรหมมาจทงปวง
 ปรึกษากันว่า, ถ้าพระเจ้าหงส์ดำดั่ง, จะเป็นพระราชไมตรีจริง, ควนจะตั้ง
 พระยารามออกไป, หย้าให้ไต่ยากแก่ประชาธรรตถทลาย. ล้มเค็ด
 พระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, ก็ครัดให้แต่งหนังสือตอบออกไปว่า, ถ้า
 พระเจ้าหงส์ดำดั่งจะเป็นไมตรีจริงจงจุให้หนังสือเขามาในไซ, ก็ตั้ง
 พระยารามออกไป. จึงนายก้อนทองเอาหนังสือออกไปถวายแก่พระมหา
 ธิมราชา, พระมหาธิมราชาก็ครัดให้นายก้อนทองเข้ามาเด้าว่า, พระเจ้า
 หงส์ดำดั่งจะเป็นพระราชไมตรีจริงจริง, ให้ตั้งตัวพระยารามออกไปเถิด.
 ซึ่งจะเอาพระยารามไต่จะให้ไต่ยากแก่อาณาประชาธรรตถทงปวงนั้นคัมบัง
 ควน. ฝ่ายท้าวพระยาพมุนครทงทลายมิได้ รุกตพระเจ้าหงส์ดำดั่งล้าคั้น
 ว่าจริง, ก็พร้อมกันทูลพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, ให้ตั้งพระยาราม
 ออกไปแก่พระเจ้าหงส์ดำดั่ง. ล้มเค็ดพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดินจึง
 ครัดตั้งนายก้อนทอง, ให้ออกไปทูลแก่พระมหาธิมราชาว่า, จะตั้งพระ
 ยารามออกไปกำหนดให้มารับ. ครั้นนายก้อนทองไปแล้ว, พระเจ้า

แผ่นดินให้เจ้าพระยาราม, แต่งคนคุมออกไปตั้งอาราธนาพระสังคราช
กับภิกษุผู้ต้องค้อออกไปด้วย, ครั้นพระสังคราช, แลผู้คุมพระยารามไป
ถึง, สัมเด็จพระมหาธรรมราชาให้ถอดเจ้าพระยารามออก, แลตั้งพาเข้า
ไปถวายบังคมพระเจ้าหงส์วดี, ๆ ก็ให้เบิกพระสังคราชเข้ามา, แล
ตรัสให้หาพระมหาอุปราช, แลท้าวพระยาผู้ใหญ่ทั้งปวงมาประชุมใน
หน้าพลับพลา, พระเจ้าหงส์วดีตรัสแก่ท้าวพระยาทั้งหลายว่า, พระ
เจ้ากรุงพระมหานครศรีอยุธยา, ให้พระสังคราชเอาพระยารามผู้ก่อเหตุ
มาตั้งแก้เรา, แลว่าจะขอเป็นพระราชไมตรีด้วยเราดุจก่อน, ท้าวพระ
ยาทั้งหลายจึงพิพากษา, ยังจะขอรับเป็นพระราชไมตรีหรือประการใด.
ท้าวพระยาทั้งหลายทูลว่า, ซึ่งได้พระยารามออกมาแล้วดังนี้, เสด็จ
ได้แผ่นดินศรีอยุธยา, อันจะเป็นราชไมตรีนั้นหาต้องการไม่, ขอให้อยก
เข้าหักเอากรุงจงได้. พระเจ้าหงส์วดีตรัสว่าเราเป็นกษัตริย์จะทำการ
สงครามสืบไป, ซึ่งจะทำดังนี้หาควรไม่ แลตั้งนายทนายของทั้งสอง
ให้รักษาสถาบันไว้ให้ประชิดรบพุ่งเข้าไ้ ฝ่ายชาวพระนครก็มิได้รบ,
ต่างคนต่างสงบหยั่งทั้งสองฝ่าย. จึงพระเจ้าหงส์วดี, ก็ส่งพระสังคราช
เข้ามาว่าถ้าพระเจ้ากรุงพระมหานครศรีอยุธยา, จะเป็นพระราชไมตรี
ด้วยเราจึงให้พระเจ้าแผ่นดิน, แลท้าวพระยาผู้ใหญ่ทั้งปวงมาถวายบังคม,
จึงจะรับเป็นราชไมตรีด้วย.

ครั้นพระสังคราชเข้ามาถึงกรุง. ถวายพระพรแก่สมเด็จพระมหิน-
ทราราชพระเจ้าแผ่นดิน, โดยคำพระเจ้าหงส์วดีตั้งเขามาน. จึงท้าว
พระยาทั้งหลายทูลพระมหินทราราชเจ้าแผ่นดินว่า, การทวงพระเจ้า
หงส์วดีหากเพโทบายมาต่อตองให้ออกไปแล้ว, จะกุมเอาท้าวพระยา

ผู้ไทยทั้งปวงไว้, แล้วก็จะให้เข้ามาทูลหาครวญหาประชาราษฎร์ทั้งหลายน
 ขอยพไปเป็นขเดย แล้วก็จะให้เข้ามาทูลหาครวญหาประชาราษฎร์ทั้งหลายน
 บ้างกันจนถึงขนาด จึงได้เกิดพระมหากษัตริย์พระเจ้าแผ่นดิน, ก็ตรัส
 ให้ท้าวพระยาทั้งปวงพิพากษาเป็นหลายยกหลายเกณฑ์, แล้วท้าวพระยา
 ทั้งปวงลงด้วยกันเป็นคำเดียวว่า, จะอาสาบัพพัง แต่พระยารวมาริกรัน
 ใช้มิได้ลงด้วยท้าวพระยาทั้งปวง. ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำดึกทวงทุกซังออก
 ไปแต่พระนครชาห์ยงเจดุน, จึงตรัสได้เกิดพระมหากษัตริย์พระเจ้า
 ด้ว่า, ทรงพระมหานครด้อยขุยามให้ทอดออกมาเจรจาความเมือง, แด
 ชาห์ยงเจดุนเห็นว่าเป็นพระราชไมตรีกันแล้ว, เราจะให้แต่งการทศปถน
 นนคจเก่า. ได้เกิดพระมหากษัตริย์เจ้าทศปถนแก่พระเจ้าหงส์ดำดึกทวงทุกซัง
 ก่อน, ชาห์เจ้าจะเข้าไปแต่งการทศปถน, ให้พระเจ้าแผ่นดินแต่ท้าว
 พระยาผู้ไทยเห็นแล้วว่า, จะเป็นทางพระราชไมตรี, หย่าให้ยากแก่สมน
 พรหมนประชาราษฎร์ทั้งหลายน. พระเจ้าหงส์ดำดึกทวงทุกซังโดยได้เกิด
 พระมหากษัตริย์เจ้าได้เกิดพระมหากษัตริย์เจ้าเกิดโดยพระราชยาน,
 มายนหุตรงหน้าทศปถน, ร้องเรียกเจ้าหนวทเขาไปว่า, เราจะ
 เข้าไปรับการแผ่นดิน, พระมหากษัตริย์เจ้าหน้าทศปถนไว้ใจยังบนไทยน้อย
 ออกไป. พระองค์จึงจากพระเจดีย์, ขึ้นอินทรีเศกแบกพระองค์
 กลับออกมา. ได้เกิดพระมหากษัตริย์เจ้า, ก็มาเฝ้าพระเจ้าหงส์ดำดึก, แล้ว
 ก็กราบทูลทุกประการ. ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำดึกตรัสว่า, อินชาดพระนคร
 ด้อยขุยามไว้ใจน, ก็เป็นสำหรับจะให้พระนครเสีย, ซึ่งจะพิน
 มอเราไปนินหาไม. แล้วพระเจ้าหงส์ดำดึกก็สั่งให้นายทพนายกองทั้ง

ปวง, เร่งประชิดทำการทั้งกลางวันกลางคืน, ชาวพระนครก็รบพุ่ง
ป้องกันเป็นล้นหลาม.

ขณะนั้นพระเจ้าสุทนต์เทพธิดพระสร้อยเกล้าพระราช, ถอดพดหมันหาพนดงเป็น
กองกลางหยั่งท้องด้นามหลวง, ถ้าเจ้าหน้าทมาทว่า, ขาดก็เข้าหัก
ทาด้านใดหน้, ก็มีได้กราบทูลพระราชบิดาก่อน, แต่งทาดให้ไป
ช่วยรบพุ่งทุกครั้ง. ส่วนสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, มิได้
เอาพระทัยใส่ในการศึก, หยุมมัดคิดแค้นพระเจ้าสุทนต์เทพธิดพระสร้อยเกล้า
ว่า, การศึกหนักเบามาได้มาแจ้งก่อน, ทำแต่โดยอำเภอใจ. จึงให้หา
พระสร้อยเกล้าพระราชเข้ามาเฝ้า, ตั้งพระยาธรรมราชาให้เอาตัวพระสร้อย
เกล้าพระราชไปตั้งเสียดพระรามาวาส, ข้าราชการนายทัพนายกอง
ทาดทั้งปวงก็เสียใจแต่เหตุว่ารักบุตรภรรยาหู่, ก็อุส่าห์รบพุ่งกัน
ไวทุกหน้าท. ฝ่ายขุนราชเดชะ, ขุนมหาวิไชย, กับไพร่หาดีคน,
พากันเด็ดดอดชนไปถึงเมืองด่านช้าง, จึงเอาสุกอกัดรนนให้แก่เดชะ-
บด. ในถัดนั้นเห็นว่า, สุกอกัดรนวรลถาถวมิตเซตถาคุนานันคักกิดิต,
วิจิตรคัมภีรอาชยาลัย, ในทาดอคมหาเดชะบดินทรนรินทรามาจ, อัน
ดวามี่ประวาดบาทมูถิกการบวรยุคเดชะ, ในพระบาทสมเด็จพระบรม-
นาถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าหู่หัว, นครกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยาหา
คิตถภพพรัตนราชธานี บรมมยุคมพระราชมหาสถาน, มัมมฐุจิต
ถินเดชะมาขังเดชะบดินทรนรินทรามาจ, บดินทรพระนคร
ศรีอยุธยาราชธานี, คือพระเจ้าหงสาวดีกอบไปด้วยโศกเจตนาหา
หิริโศกปะมิได้. ยกกองทัพตงมากระทำปได้ยหาการย้ายพระนครศรี-
อยุธยา, ถมพราหมณาจารย์ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ได้ความเดือดร้อน

แด่กรุงเทพมหานครหรืออยุธยา, ก็เป็นเขื่อนเพชรชนกแก่กรุงศรีสัตนาคนหุต, ถ้าพระนครหรืออยุธยาเสียแก่กองทัพหงสาวดีแล้ว, เห็นสักหงสาวดีจะยึดถึงกรุงศรีสัตนาคนหุตด้วย, เสน่ได้แต่พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต, ยกพยุหโยธาทัพลงมาช่วยรบรบปรวามข้าศึกให้ปราชัยประดาลไปแล้วจะช่วยกันดำหริการตอบแทนแก่ แค้นพระเจ้าหงสาวดีให้ถึงขนาด เสน่บัดครั้นแจ้งในสุภอกัถ์แล้ว, ก็พาขุนราชเสนาขุนมหาวิไชย, เข้าเฝ้าทูลโดยคำแนะนำสุภอกัถ์ได้ด้นทุกประการ.

พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตแจ้งคณกชงพระไกรสรตรัสว่า, พระเจ้าหงสาวดีมิได้ทงหยาในชดชยราชประเพณี, ประพิตพาดทูลจิตให้ททานมาถักชงพระเทพกัถ์ไปครองหนงแล้ว, มีหน่ายังมีใจกำเริบยกมาทะยายพระนครหรืออยุธยาอีกเต่า, จำจะยกไปตีเป็นกระหนาบไปตีหน้าพระเจ้าหงสาวดีจะทำเป็นประการใด. ประการหนงทงทางพระราชไมตรีกรุงหรืออยุธยาจะถาวรวชนาการสืบไป, แด่กัมพระราชกำหนดให้เตรียมพลหาหมน, ช่างเครื่องสำมรอยมาสำมพน. ครนนวนเฝ้าเรือนสำมแรมหั่วค่า ได้สุภวารดิถัมหมงคตเรีกัดอันประเลิด, ก็ได้เกิดชงช่างพระทงพรอมด้วยแสนทาวพระยาถาว, แดพลพิริยโยธาห่านแท้โดยกระบวณซ้ายขวาหน้าหลัง, คิงแซงเป็นชนกแน่นนด้วยเครื่องดรรพด้าตราดูช, ยกออกจากกรุงศรีสัตนาคนหุตรอนแรมมาโดยวิถีทางสถิตมารค.

ฝ่ายค่านเมืองนครไทยรัฐว่าว่า, เมืองถ่านข้างยกถงมา, ก็บอกขอราชการลงไปให้กราบทูลพระมหาธรรมราชา. ดมเคิดพระมหาธรรมราชาแจ้งคณน, จึงได้เคิดไปเฝ้ากราบทูลพระเจ้าหงสาวดีว่า, บดินกองทัพพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตยกมาทางเมืองเพชรบุรี, จะถงเมืองสระบุรี

เป็นทพชนาบ. พระเจ้าหงส์ดำดัดซ้ายแล้วตรัสถามพระยารามว่า, ทพกรุง
 สวรรค์ตนาคนหุคยกมาน, มาช่วยเองหรือ ๆ ไปขอให้มาช่วย. พระยาราม
 กราบทูลว่า, ส้มเค็ดพระมหินทราราชตั้งข้าพเจ้าให้มั่งอู่กักร, ขนไป
 ชอกองทพลงมาช่วย. พระเจ้าหงส์ดำดัดขวา, ซึ่งทพกรุงสวรรค์ตนาคนหุค
 ยกมาครงน, ครนจะระให้มาโกตชาวพระนครจะแข่งมอชน, การที่จะ
 ทำเอาพระนครจะเข้าวันไป, จำจะดัดซ้ายให้แตกนาคไค้โกต, แล้วให้
 ส้มเค็ดพระมหามราชากับพระยาราม, เอาช้างทมมมมาเกาะตราให้
 เหมือนตราพระราชสีห์เด็ดแล้ว, จึงแต่งเป็นอู่กักรว่า, ทพพระเจ้า
 หงส์ดำดัดยกราครงน, กรุงพระมหานครตั้งอยู่ชยาแดงออกกับกหาหูกาน
 ไค้ไม, บदनรบแต่มนไวแดงให้ออกลาดตระเวนตดัดเบียง, กองทพเมือง
 หงส์ดำดัดกษาดัดเบียงตง, จวนจะเลิกถอยไปหยุดแล้ว, ให้เชินดัด
 พระเจ้ากรุงสวรรค์ตนาคนหุค, เร่งยกพยุหโยธาตงมาชนนาก็ได้ไชยชนะ
 โดยง่าย. ครนเด็ดแล้วจึงให้ส้มเค็ดพระมหามราช. แต่งไทยซึ่งมี
 ดคิบัณพาไว้ใจไค้ถอรับไป, แล้วตั้งให้พระมหาอุปราชายกกองทพชน
 ไปคอยสกัด. พระมหาอุปราชากัดเค็ดยกพยุหะบาศราทพโดยสัดถมาค
 แนวน้ำแควป่าดักฟากตะวันออก, พักพลชุมนุมไว้ไค้เมืองสระบุรีทงสอง
 ฟากน้ำ.

ฝ่ายมออู่กักร, ไปพบกองทพกรุงสวรรค์ตนาคนหุคนระเมือง
 เพชรบุรี, เสนาบดีนำเขาเผ่าทูลขอความตามอู่กักรทุกประการ.
 พระเจ้ากรุงสวรรค์ตนาคนหุคแฉงมไทรงเกยดาคณวาจคพระทพ, ยก
 กองทพดรบตงมาเมืองสระบุรี, ถึงดาบหนมากล่องตน, กองทพยังมี
 ทนพร้อม. พระมหาอุปราชากำหนดให้ทหารเข้าโจมตี, กองทพกรุง

ผู้คนคนหุดไม่ทันรุดวักแถม, รพดเจ็บป่วยล้มตายเป็นอันมาก, พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตก็ขึ้นช้างหนีไป, กองทัพพระมหาอุปราชาได้ติดตามไปได้ช้างมาเป็นอันมาก, จับพลตาวเป็นได้ประมาณร้อยเศษ, แล้วยกตงมาเฝ้าพระเจ้าหงสาวดีทูลซึ่งได้ไชยชนะ, แล้วถวายช้างมากับขเดยชาวถ่านช้างซึ่งได้มานั้น. พระเจ้าหงสาวดีดีพระทัย, จึงให้ปล่อยชาวถ่านช้างเขาไปแจ้งเหตุทูลปองในพระนคร. ฝ่ายพระมหินทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, นายทัพนายกองทแถมทหานท่งปองแจ้งว่า, เดียทัพกรุงศรีสัตนาคนหุตก็เข้าใจ, พระเจ้าหงสาวดีก็คิดซึ่งจะเข้าหักเอาพระนครให้ได้.

ฝ่ายสมเด็จพระมหาสมรราชา, ครั้นเพลาตกให้หาพระยาจักร, ซึ่งพระเจ้าหงสาวดีได้นไปครองพระรามเสด็จนั้น, มาเฝ้าแต่ต้องให้ดำยานแล้วจึงครัดปรกสาเป็นความลับว่า, แด่ก่อนท่านกับเราเป็นข้าพระเจ้าช้างเผือก. ครั้นมาเป็นข้าพระเจ้าหงสาวดีด้วยกัน, ฝ่ายพระเจ้าช้างเผือกก็กลัวรุดตแตก, ตัวเราก็ได้ทำความชอบ, แต่ตัวท่านห้ามความชอบดังใดไม่. เราคิดจะให้ท่านมีความชอบไว้ต่อพระเจ้าหงสาวดี, เราเห็นอุปายอนหนึ่งซึ่งจะเป็นความชอบท่านตราบเท่ากตปาวสาน, ถ้าท่านเป็นใจด้วยแล้วก็จะไต่เมืองโดยง่าย. พระยาจักรกริบว่าจะสนองพระคุณไปกว่าจะสิ้นชีวิต. สมเด็จพระมหาสมรราชาเอาความลับทงน, ไปกราบทูลแก่พระเจ้าหงสาวดี ๆ ยินคั่น. จึงอุปายให้เอาพระยาจักรมาตงพระราชอาญา, แล้วให้จำไว้ให้พมามอนดาวคุมห้วยด้ามสืบคน. ครั้นพมามาประมาณห้าวันหกวัน, สมเด็จพระมหาสมรราชาแต่งคนให้ตอมปล่อยพระยาจักร, เข้าไปในกรุงหงสาวดีทูลซึ่งเข้าหน้าทพระยาธรรมมา

ตรงวัดพลัดพรรคในเพลากลางคืน. ครนรุ่งชนพระเจ้าหงสาวดีทำเป็น
ให้ค้นหาพระยาจักรีทุกกองทัพ, ไม่พบแต่ก็ให้เอาผู้คุมล่ามสืบคนไปตระ
เวนรอบกองทัพ, แล้วประหารชีวิตเสียไว้หน้าค่ายวัดธรรมมาในเพลา
นั้น. พระยาธรรมมาภักดีพาตัวพระยาจักรีเขาไปเฝ้า. ถ่มเค็ดพระมหินทรา
ธิราชเจ้าแผ่นดินล้านนาว่า, พระยาจักรีหนีมาจึงมีความยินดีนักให้ทอด
เครื่องพนัสนาการออกแถว, จึงพระราชทานบำเหน็จรางวัลเป็นอันมาก,
ให้พระยาจักรีบังคับการซึ่งจะป้องกันพระนคร. แล้วถ่มเค็ดพระมหิน
ทราธิราชเจ้าแผ่นดิน, พระราชทานอาณาสิทธิ์พระยาจักรี, ให้แก่เครื่อง
สูงมบถกองชนะเครื่องขบระโคมเทยวดรวดหน้าท. แดพระยาจักรี
นั้นจัดแจงค่ายประดู่หอรับ, บำรุงทแถมทหานรบพุ่งโดยฉันทันจึง
มาได้ประมาณเดือนหนึ่ง, แค้นไปเห็นเจ้าหนาทผู้ใดรบพุ่งเข้มแข็ง
กล้าหาญ, ก็พาตมตลงโทษว่า, ละหนาทเสียมิได้เป็นใจต่อราชการ,
แดเอาพลเรือนมาเป็นทหาน, เอาทหานไปเป็นพลเรือน, นายทัพ
นายกองทั้งปวงเสียใจ, การดักถอยกำลังลง, แดให้หนึ่งร้อย
กำหนดออกไปว่า, หนวันศุกร์เดือนเก้าแรมสิบค่ำให้ยกเข้ามา.

ฝ่ายพระเจ้าหงสาวดีแจ้งดังนั้น, ก็กำหนดให้ท้าวพระยานายทัพ
นายกองทหานทั้งปวง, ซึ่งจะเข้าหักเอาพระนคร, แต่งทหานเป็นสี่
เหล่า, ๆ หนึ่งได้เสียดำถอบดาบดง, เหล่าหนึ่งได้เสียดำถอบดาบดอง
มอ, เหล่าหนึ่งได้เสียดำถอบดาบขลุ, เหล่าหนึ่งได้เสียดำถอบ
ถอบถอกทวนดาบสพายแดง, ให้พระมหาธรรมราชา, กับพระมหาอุปราช,
ถอบถอกทวนดาบสพายแดง. แดพระเจ้าองค์พระเจ้ายะราย
เขาตามหนาทพร้อมกันทั้งสามคน, เจ้าหนาทถัดดับไฟเทียนหลอด

มา, ต้องพดทหานล้มตายเป้นอนมาก, พดชาตักก็มีได้ถอยเย้ยคยัด
 หนูน้องกันเข้าไปมิได้ขาด, เลี้ยงพดเลี้ยงบั่นต่งแผ่นดินจะไหว, แด
 กองทัพพระมหาธรรมราชา, พระมหาอุปราชา, โจมตีหักเข้าไปได้ค่าย
 พระมหาเทพ, ๆ แดถอยเข้าไปต่งรบหยู่ตำบลหน้าวัดโค, วัดกระบือ,
 แดวกแตกเขามาต่งรบตำบลหน้าวัดเขาขาว แดวกชำแตกกระจัดพลัดพราย,
 คุมกันไม่คิด, ชาตักก็เข้าเมืองได้.

เมื่อได้ยกพระมหานครแก่พระเจ้าหงสาวดีนั้น, นรวันเจ้า
 เดือนเก้าแรมสิบเอ็ดค่ำ, ปีระชา 918 บมระโรงอดตักเพลาเช้าสาม
 นาฬิกา. ขณะนั้นพระมหาอุปราชากับสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า
 ก็ได้เสด็จเข้ามาขึ้นข้างพระที่นั่งหน้าพระราชวัง. จึงเสด็จพระมหินทรา
 ธิราชเจ้าแผ่นดิน, ก็เสด็จด้วยพระราชยานออกไปยังพระมหาธรรมราชา
 ธิราชเจ้า. จึงพระมหาอุปราชาก็ให้รับเสด็จพระมหินทราธิราชเจ้า
 แผ่นดินออกไปถวายพระเจ้าหงสาวดีนะพดบพลาดมเหยงค์. ส้มเต็ด
 พระเจ้าหงสาวดีทอดพระเนตรเห็นจึงตบพระหัตถ์ต่งทราชาอัน, แด
 เสด็จเสด็จพระมหินทราธิราชให้เข้ามานั่ง. ส้มเต็ดพระมหินทราธิราชเจ้า
 ก็กล้านเข้าไปตามรับสั่ง, แดทว่าหาต่งทตบพระหัตถ์ไม่. ส้มเต็ดพระเจ้า
 หงสาวดีจึงยกพานพระสร้อยเอามา, ให้ส้มเต็ดพระมหินทราธิราชเจ้า
 ด้วย, ส้มเต็ดพระมหินทราธิราชเจ้ามิได้ด้วย. พระเจ้าหงสาวดีก็หยิบ
 เอาพระสร้อยในพานประทานให้, ส้มเต็ดพระมหินทราธิราชเจ้าก็รับมากำไว้
 หนอยหนึ่งแฉ่วจึงด้วย. ส้มเต็ดพระเจ้าหงสาวดีจึงหยิบบัวฉอดส่งให้,
 ส้มเต็ดพระมหินทราธิราชเจ้าก็มิได้บัง. ส้มเต็ดพระเจ้าหงสาวดีจึง
 ตรัสว่า, ซึ่งเรายกมากระทำการสังครามทงน, เปนประเพณีสัก

ชัตติยราชจะขอไชยไฉ่เกยวคัยส, แม่ชอบชั้นเดมาอาณาจักรให้กว้าง
ขวางในทิศานุทิศทั้งปวง, เจ้าหย่าโหมนั้นน้อยพระทัยเลย, จะเซ็นขึ้นไป
หยักรุงหงส์ด้วยกัน. แล้วสมเด็จพระเจ้าหงส์ดำดจึงตรัสแก่พระมหา
ษัณราช, ให้นำสมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าไปทำนุบำรุงไว้, พระเจ้า
หงส์ดำดก็ให้เทโศกรวอพยพชาวพระนคร แลรูปภาพทั้งปวงในหน้า
พระบันชรชนตั้งหันลงไปเมืองหงส์ดำด, แล้วส่งพระราชดาหารการซึ่ง
จะราชาภิเษกสมเด็จพระมหาษัณราชธิราชเจ้า, ให้ครองกรุงพระมหานคร
สร้อยอยุธยา. จึงไฉ่พระยานครศรีธรรมราช, พระสร้อยคราม, ขุนกษัตริ
ธิปัต, ขุนรศมนเทียร, หมื่นนรินทร์เสน, แลขุนหมื่นทั้งปวงร้อยหนึ่ง,
แต่ไพร่พลชายหญิงอพยพหมื่นหนึ่ง, ให้หยัสดำรงกรุงสร้อยอยุธยา.

แผ่นดินพระมหาษัณราชธิราชเจ้า เป็นสมเด็จพระสร้อยเพชฌ

ศักราช ๑๑๘ ปีมะโรงชดก, หนองสุกเดือนอ้ายชนทกคำ พระ
เจ้าหงส์ดำดให้แต่งการพระราชพิธีปราบดาภิเษก, สมเด็จพระมหาษั
ณราชธิราชเจ้า, สืบเสด็จด้วยราชสมบัติผ่านพิภพกรุงเทพมหานคร
สร้อยอยุธยา, ซึ่งพระนามสมเด็จพระสร้อยเพชฌวงสุกสุริโยดมบรมมหาษั
ณราชธิราชราเมศวรเดชมิกราชเดโชไชยพรหมเทพาคีเทพ นริบดินทร
ภูมินทรเทพ เดชมิตราธิราชบรมพิตรเจ้ากรุง พระนคร สร้อยอยุธยามหาดิลกภ
นพรัตนราชธานีบรมมัย, เมื่อเสด็จด้วยราชสมบัติขึ้นพระชนม์ได้ ๕๔
พรรษา, พระเจ้าหงส์ดำดก็ให้พระสุนทรสงคราม, อันตั้งไปหงส์ดำด
ขณะเมื่อครั้งได้พระราเมศวร, กับช้างเผือกสี่ช้างไปนั้น, หยัเป็นพรทรา

มาดลหารับพระองค์ แด่ไฉนเมืองนครพมหมแดงดลัมพันให้ช่วยรักษ
พระนคร. ดมเด็จพระเจ้าหงสาวดี, ตรัดแกดมเด็จพระมหินทราธิราช
เจ้าว่า, จงจัดพระสนมแตรราชบริวารแตรเครื่องราชูปโภคทั้งปวงออก
มา, จะได้ขึ้นไปด้วยกัน, แด่สมเด็จพระราชันชาติตรัดแกดมเด็จพระมหา
ษัมราชาว่า, ให้จัดเครื่องราชูปโภคทั้งปวงสำหรับชดชดดิยาธิบด,
แตรพระสนมราชบริวารตั้งให้ดมเด็จพระมหินทราธิราชด้วย. ดมเด็จพระ
มหินทราธิราชก็จัดให้ตามรับตั้งทุกประการ. แด่ดมเด็จพระเจ้า
หงสาวดีก็ดลเด็จพระพญาทราทพกตบไปทางเมืองกำแพงเพชร, ดม
สมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าก็โดยดลเด็จพระ, ครนถนถนเมืองแครง, ดม
สมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าขงพระประชวรหนัก, ถักไฉนทำนุเอาพระอา
การมากกราบทูลดมเด็จพระเจ้าหงสาวดี ๆ จงพระราชทานแพทยไปรักษ
แด่ครนถนถนโตลแพทยมาว่า, ถาดมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าทวงคต
จะถนถนถนถนถน. ครนถนถนดมเด็จพระเจ้าหงสาวดีดลมาเยอน
จิงครนถน, ถดลที่ดลดยยาแตรพระกระยาหารหย้าทอแพทยเราจะได้
ไปด้วยกัน, ครนพระราชทานโองาทถนถนถน, ถดลถนถนถนถน
พดล, ดมเด็จพระเจ้าหงสาวดีแต่ประทับแตรหย้าทนถนถนถนถน,
ดมเด็จพระมหินทราธิราชเจ้าถนถนถน. ดมเด็จพระเจ้าหงสาวดีขงพระ
โกรทรวัดให้ถนพระราชอาณาแก่แพทยพมามอนไทยถน ถนถนถนถนถน
ราชทานเพลถน
ชูปโภคทั้งปวง, ให้พมามอนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถน
แด่ดมเด็จพระเจ้าหงสาวดีถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถนถน.

ถน

สงคราม, เป็นพระยาธรรมราชาธิบดี. ครัตติเอาพระยาธรรม, เป็นพระยาพระ
 ธรรม. ครัตติเอาพระยาเพชรราช, เป็นพระยาอินทราชาธิบดีพระนครบาล.
 ครัตติเอาพระยาเมือง, เป็นพระยาจักรี. ครัตติเอาขุนทดวงเด้นนามา
 เป็นพระยาเด้นาบดีธรรมพระกตาโหม. ครัตติเอาพระธรรมเจ้าราช, เป็น
 พระยาเดโช. ครัตติเอาพระจันทร์, เป็นพระยาชัยนา. ครัตติเอาพระธรรม
 อัครราช, เป็นทพระดัง. ครัตติเอาขุนจันทร์, เป็นพระยาพดเทพ
 แดวกตงพระหว่าเมืองมนตรมณฑลพดเรณทงปดงทุกกระชงการ, แดว
 ให้ตั้งจัดไพร่พดหมองครกตั้งจักรนารายนชาวคาบชาวเรือ, แดห่ม
 ทหาณอันกะจัดพดพรายทงปดงประมุขเข้ามาโดยหมโดยกรม, แดวก
 ให้จัดตั้งไพร่พดหมองครกตั้งจักรนารายน, แดห่มพดเรณทงปดงอันกะ
 จัดพดพรายน, มาประมุขไว้โดยกรมบริหารการทุกพดงานแดว, ก
 ตงทาวพระยาธรรมนคราแดพระหว่าเมืองทงทลาย, ให้ออกไปหยักรอง
 อาณาประชาราษฎร์ทุกทงเมืองไทยนอยทงปดง, ถ้าหวัชบชบช้นเดมา
 กรุงพระมหานครธรรมยุชยา, โดยบูรพประเวณพระเจ้าแผ่นดินสยามา
 ธิราชเจ้าแต่ก่อนมา.

ตุลักราช 919 บมระเด่งนพดกเคอนย, พระยาอเวกยกชางมาร
 พดมาทงนกรนายก, แดไพร่พดพระยาอเวกมาครงนประมานดาม
 หมัน กรมการเมืองนกรนายกบอชอราชการเข้ามาพระกรุง, มุขมนคร
 จงเอาหนงดอชบอชนกรนายกมทนต์มเดดพระเจ้าหยหัว ๆ ครนครก
 ชาม, ก็ให้ทาวพระยาพระหว่าเมืองมุนนตรทงทลายพากดว่า, เมื่อ
 พระยาอเวกยกชางมารพดมาทงน, ทาวพระยาทงทลายจกคิปรการ
 ได. จึงพระยาเพชรราชผู้เป็นพระยาอินทรานครบาลกทงทง, กรุง

พระมหานครไชยซึ่งเป็นอันตรายรพตบอบบางยังมีได้สมบูรณ์, แดทหาน
ซึ่งจะชนประจำหนาทรอบพระนครนั้นเห็นมีครบหนาท. อนึ่งบันไหย่น้อย
สำหรับพระนครนั้น, ส้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดีก็เอาไปเป็นอันมาก. แต่เป็น
ซึ่งคงชองทองปวงนั้นเป็นอันน้อยนัก, ทงกระสุนดินประดีก็ยังมีได้ประ-
มุณไว้สำหรับทจะกันพระนคร, แต่ซึ่งจะคงหยาบพุ่งบองกันพระนครคง
เห็นเหลือกำลัง, ขอเสนอเค็ดชนไปยังเมืองพระพิษณุโลกให้พนราช
ตั้งรุกอน. ท้าวพระยาพระหวเมืองมณฑลทงหลายก็ตั้งเป็นคำเดียวพระ
ยาเพชรราช, ส้มเค็ดพระพุทเจ้าหยหัวกวตรดบนชาตามท้าวพระยาทง
หลาย. จึงมีพระราชโองการตรัดตั้งแสนเทพวรชุนให้แต่งเรือพระทง
แต่เรือพระประเทียบให้ลพ. ในขณะนั้นพระเพชรตนเจ้าเมืองเพชรบุรี
มีความผิด, ซึ่งพระกรุณาให้ยกออกเสียจากท. พระเพชรตนก็คิดเป็น
กบด, แดต้องส้มชวอนนอกทงปวงไว้มากแล้ว, คิดจะปล้นทพทดวงเมื่อ
เค็ดชนไปนั้น. จึงส้มเค็ดพระพุทเจ้าหยหัว, ตรัดถามชุนเทพวรชุน
ด้วยเรือพระทงทงปวง, แดตรัดถามว่า, ซึ่งจะไปจากพระนคร,
ชุนเทพวรชุนยังคิดเห็นประการใด. จึงชุนเทพวรชุนกราบทูลว่า, พระ
ยาแวกมากราวมได้เป็นล็กไหย, ขอซึ่งพระกรุณาเค็ดหยา, แดให้
รพพุ่งบองกันพระนครให้รู้จักกำลังตั้งกอน. ครนจะค่อนตะพระนครเดียว
ไซ้, พระเจ้าหงสาวดีจะตรัดเค็ดย่นได้. ส้มเค็ดพระพุทเจ้าหยหัวตรัด
เห็นชอบด้วย, ก็มีพระราชโองการตรัดตั้งชุนเทพวรชุนให้เตรียมเรือพระ
ทง แดตรวจคจดสำหรับเรือพระทงนั้นไว้ให้ลพ.

ฝ่ายพระยาแวกยกยทพเขามาถงกรุงพระนครสร้อยชยา, แดคง
ทพตำบลบ้านกะทุม. ขณะนั้นส้มเค็ดพระพุทเจ้าหยหัว, ก็ตรัดให้เมือง

นครพรหม, แดพตชาวหงส์ดำด้อมพันห้อยประจำหน้าในชื่อน้ำ. แดพ
 ทาพระยาพระหัวเมืองทงปองตรวจจัดพตทหานชน ประจำหน้าทกาแพง
 แดรายกันห้อยรอบพระนคร. พระยาตเวกยกพตเข้ามายืนข้างในวัด
 ด้อมพิหาร, แดพตชาดกรายกันมาถึงวัดโรงคองแตรวัดกุดทอง, แดพ
 เอาข้างมายืนห้อยในวัดพระเมรุราชิการาม ประมาณด้อม ดิบ ข้าง, พต
 ประมาณสี่พัน. พระยาตเวกให้พตทหานลงเรือห้าลำเข้ามาปล้น
 ในมูมเจ้าذنุก. ด้อมเค็ดพระพุทเจ้าห้อย หักด้อมเค็ดไปยืนพระราชยาน,
 แดให้พตทหานชนรบพุ่งชาดักกพายออกไป. จึงตรตให้ยงบันจ่ารงค์
 เอาข้างชาดักขยยืนห้อยในวัดด้อมพิหารนน, ด้องพระจำปาภิราช, ซึ่ง
 เปนกองหน้าตายกับคอช้าง, พระยาตเวกยกกถอยค่นไปยังทพบ้านป่า
 กะทุม, แดยกเข้ามาปล้นถึงด้อมครกมไค. พระยาตเวกกด้าทพ
 กถับไปจึงกวาดเอารวดาบนั้นนา, แดนครนายกไปเมืองตเวก.

ในขณะนั้น พระยาตเวกแต่งพตมาดาดทงทางบกทางเรือเปนหลาย
 ครั้ง, แดเดี่ยชาวจันทบุรี, แดชาวระยอง, ชาวฉะเชิงเซา, ชาว
 นาเว้งไปแกชาดักตเวกเปนช้นมาก.

ตุลักราช 920 ปีมะเมียฉมรชดัก, ด้อมเค็ดพระพุทเจ้าห้อยหัว,
 ก็ให้ด้อมเค็ดพระนเรศวรบรมราชาธิราชบพิตรเปนเจ้า, ช้นเปนด้อมเค็ด
 พระโอรสธิราชชนไปเสวยราชด้อมบดินระเมืองพระพิณโลก. ขณะนั้น
 พระชนม์ได้สิบหกพรรด้า, แดด้อมเค็ดเอกาทสรตผู้เปนพระราชอนุชา
 ด้อมเค็ดพระนเรศวรเปนเจ้านน, ด้อมเค็ดพระราชบิดาเอาไฉนพระมหา
 นครด้อยชยาควย.

ตุลักราช 921 ปีมะแมเอกฉก, พระเจ้าหงส์ดำด้อมข้างมารพตโยธา

ไปเอาเมืองฉะเชิงเทรา, กำหนดให้สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวกรุงเทพมหา
นครแต่งตั้งพระนเรศวรเป็นเจ้าตั้งเคลื่อนไปด้วย, แต่งตั้งเจ้าเอก
ทศรถเป็นบุตรนาคราช, พระราชบิดาคำหนดให้ยุบเจ้าพระนคร.
ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, กับสมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า, ก็ยวข้างมา
รพลไปถึงค่ายหนองบัว, ในจังหวัดเมืองฉะเชิงเทรา. ขณะนั้นสมเด็จพระ
นเรศวรเป็นเจ้าซึ่งพระประจักษ์. พระเจ้าหงสาวดีก็ตรัสให้
ตั้งสมเด็จพระมหาธรรมราชา, กับพระนเรศวรเป็นเจ้าตั้งเคลื่อนมายังพระ
นครสุโขทัย. ครั้นนั้นพระเจ้าฉะเชิงเทราของนครกล้าเมืองเป็นด้ามาถ,
ก็ทูลเกล้าฯ ถวายพระพร, พอลงเกล้าฯ ถวายพระพร, ก็ยก
ทัพกลับไป.

ฝ่ายพระยาตากเอกยกมาจะใกล้ถึงปากน้ำพระประแดง, เจ้าเมือง
ธนบุรีแตกกรมการทั้งหลายว่า, พระยาตากเอกยกมากับออกไปให้
กราบทูล. แล้วเมื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระพร, ก็ตามเรือซึ่งตระเวนทเด้น
คิดเข้ามาเมืองธนบุรี, แลกรมการทั้งหลายมีต้นแต่งการที่จะรบพุ่งกับ
กันเมือง, ต่างคนต่างก็เอาครวญ. พระยาตากเอกก็ยกทัพเข้ามาตั้งใน
ปากน้ำพระประแดง, ก็ให้ลาดจับชาวเมืองธนบุรี, ชาวเมืองธนบุรีไป
เป็นขเดย์. จึงสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ก็ตรัสให้เจ้าเมืองยโสธร
ราชชนเป็นนายกองแลวจตุรทิศให้ไปทูลเกล้าฯ ถวายพระพร, แล
เครื่องสดุดะบูชาทุกเรือสิบห้าให้ยกลงไปถึงเมืองธนบุรี, ก็พบเรือ
ชาวได้รบพุ่งกันเป็นด้ามาถ, เจ้าหลวงก็พาเอาเจ้าตากเอก, แลแล่น
ขึ้นราชามาจากต่างได้เป็นเอาไปถวายพระยาตาก. เมืองยโสธร
ราชชนแลเจ้าหลวงทั้งปวงก็พาเอาหมายพระนคร. พระยาตากเอกให้

จับคนทั้งจังหวัดเมืองธนบุรีได้มากแล้ว, ก็ยกขบวนมายังพระนคร, คงทัพ
พระชนกนางคณาจารย์. ส้มเค็ดพระพุทธรูปเจ้าหน่อกัศกรดีให้ท้าวพระยา
ทั้งหลายตรวจตราจัดพลทหารขึ้นประจำหนาทกาแพงพระนคร, แล้ว
แต่งการทศรพ้องกันพระนคร. พระยาตเวตก็ยกทัพเรือขึ้นมาเข้าเฝ้า
ทูลถวายวัดพเนียงเชิง, ให้แต่งเรือขึ้นเป็นทัพหน้าประมาณสิบห้า, เข้า
มาปล้นหน้าด่านนายไก่อ จนหนีล้มเค็ดพระเจ้าหน่อกัศกรดีในหอรา-
ศรีทศรเกาะแก้ว, แล้วท้าวพระยาเสนาบดีมนตรีมุขทั้งหลายชุมนุมกัน
ในทณ. ครั้นเรือช้างก็เกือบเข้ามา, จึงวางปืนใหญ่ระบือมนายการ
ต้องพลช้างตกตายเป็นอันมาก. แล้วครดีให้พลทหารเอาเรือออกไป
ต่อช้าง, ช้างก็ลงปองก็พ่ายลงไป. พระยาตเวตเห็นจะปล้นพระนคร
มิได้, ก็เลิกทัพจึงลงไปตั้งค่ายปากน้ำพระประแดง. แล้วก็แต่งให้
ขึ้นไปลาดจับคนทั้งสาครบุรี, ได้ชนหม่นกรมการแลไพร่ชายหญิงอพยพ
มาเป็นอันมาก, จึงให้เอารูปเทพารักษ์สัตว์ตงสององค์, ช้าง
เผือก, แดงพาตั้งกองกรอนมมเหศวรศักดิ์ภาพ, ซึ่งอยู่หน้าเมือง
พระประแดง, ขุดได้แต่ครั้งส้มเค็ดพระรามาชับคั่นไปด้วย, พระยา
ตเวตก็เลิกทัพกลับไปเมือง.

ถุักราช 922 ปีวอกโทศก, พระยาตเวตแต่งพระยาอุเพศวราช,
แฉพระยาจันจันตุยกทัพเรือมา, พดประมาณสามหมื่นจะเอาเมือง
เพชรบุรี, พระยาสวรรค์รัตนชัยเจ้าเมืองเพชรบุรี, แดงกรมการทั้ง
พลายแต่งการรบพุ่งกันเป็นสาครมาก, แดงช้างก็ยกเข้าปล้นเมืองเป็นสาม
วัน, ทัพช้างก็ตองสาครราชเจ้าบ่อยเป็นอันมาก, จะปล้นเอาเมือง
เพชรบุรีมิได้, พระยาอุเพศวราช, แดงพระยาจันจันตุก็เลิกทัพกลับไปเมือง

ลแวก. ขณะนั้นพระยาจันจันตุให้ท่านบนแก่พระยาถลแวกว่า, จะเอา
เมืองเพชรบุรีให้ได้. ครั้นมิได้เมืองเพชรบุรีพระยาจันจันตุก็ถลแวก,
พระยาถลแวกจะเอาโทษ, พระยาจันจันตุพาครอบครัวอพยพทางป่องหนเขา
มายังพระนครสร้อยขยา. ส้มเค็ดพระพุทเจ้าหย้หัวซ่งพระกรุณาแก่
พระยาจันจันตุ, ตรัสให้พระราชทานเป็นอันมาก. ครั้นหย้มาพระยาจัน-
จันตุก็มิได้ความภักดี, ดอชดบแต่งด้าเพาจะหนีจากพระนคร.

ครั้นถึงหนวันอาทิตย์เดือนยี่ขึ้นสี่ค่ำประกาศตรัส, เพลาค่ำประมาณ
สองนาฬิกา, พระยาจันจันตุพาครอบครัวลงด้าเพาหนีต้องลงไป. ขณะนั้น
ส้มเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า, ส้มเค็ดลงมาแต่เมืองพระพิษณุโลกก็เค็ด
หย้ในวังใหม่. ส้มเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้าก็เค็ดยกเรือตามพระยา
จันจันตุลงไป. ในเพลากลางคืนนั้น, แด้วตรัสให้เรือประตู่เรือกัน, แด้ว
เรือท้าวพระยาทั้งหลายเข้าล้อมด้าเพาพระยาจันจันตุ, แด้วได้รับพุ่งกัน
เป็นด้ามาก. พระยาจันจันตุให้โธด้าเพากลางนารบดานทานรองลงไป
ส้มเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า, ก็ตรัสให้เอาเรือค้เรือกันเข้าจับจนท้าย
ด้าเพาพระยาจันจันตุ. ให้พดทหานบนด้าเพาหนีไป, แด้วเอาเรือพระ
ที่นั่งหนุนเข้าไปให้ชิดด้าเพา, แด้วซ่งบนนกลบยิงลูกจันตุให้ยคายด้า
คน. พระยาจันจันตุยังบนนกลบมาตอของวางบนตนอนซ่งนั้นแตก. พระ
ยาจันจันตุก็รบพุ่งบ้องกันเป็นด้ามาก, พดทหานเข้าหอดวงจะบนชนด้าเพา
มิได้. พระยาจันจันตุให้โธด้าเพารุดหนีลงไป. ส้มเค็ดพระนเรศวร
เป็นเจ้า, ก็ส้มเค็ดตามรบพุ่งลงไปถึงเมืองธนบุรี. พระยาจันจันตุให้
เร่งโธด้าเพาออกไปพ้นปากน้ำตกถัก. ฝ่ายส้มเค็ดพระนเรศวรก็เค็ด
หนุนทัพส้มเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า, ลงไปถึงเมืองพระประแดง, พด

สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า, ยกกองทัพมาพบสมเด็จพระราชบิดาที่ทุ่งปางไฮขาว. สมเด็จพระราชบิดากับสมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า, ก็เสด็จกันมายังพระนคร.

พุทธศักราช ๑๕๒๔ ปีจอจตุลศก, สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวให้แต่งพระนคร, ให้ขุดคูคูน้ำ. ฝ่ายที่สมุหนายกมโหฬารซึ่งหน้าตั้งไปนั้นจบบางกระจะ, กว้างสิบวาตกล้ามวา, แล้วยกกำแพงออกไปตั้งรมนำรอบพอกพระนครนั้นจบมโหฬาร, แต่บ่อน้ำซึ่งตั้งไปนั้นจบบ่อน้ำเพชรในนั้นเกิดกับพระยาพิชัยเป็นจตุลศกในจังหวัดแขวงหลวง, แลพระยาพิชัยนั้นเจ้าแดงคนโกหก, กระทำการอันผิดคำแดงแก่ชาวชนบทประเทศนั้น, แลต้องสู้เอาเป็นพอกได้มาก, พระยาพิชัยก็มาตั้งสู้คนในตำบลบ้านยถน, ชนสู้รบคงแขวงตั้งชาวกับคนเข้ามาถวาย, จึงสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าหลวง, กับพระราชโองการตรัสใช้เจ้าพระยาจักรี, ให้ยกพลทหารออกไปจับพระยาพิชัยเป็นกบด. เจ้าพระยาจักรี, แลชนหมันทั้งหลายยกออกไปตั้งทัพหน้าตำบลบ้านมหาดไทย. พระยาพิชัยรูตงน, ก็คุมสุมพลพวกท่งปองยกมารบเจ้าพระยาจักรี. ส่วนชาวมหาดไทยอันย่นหน้าเจ้าพระยาจักรีนั้น, ก็กลับเป็นพวกพระยาพิชัย. ครั้นได้รบพุ่งกัน, พนไชยทูตนั้นตายข้างชนพนเจ้าพระยาจักรีตายกับคอช้าง, ไพรพลอันไปด้วยเจ้าพระยาจักรีนั้นแตกฉาน, แลชนหมันตายในทรวนนั้นเป็นหลายคน.

ครั้นเสียเจ้าพระยาจักรีแลชาวชนบทนั้น, ก็เขาเป็นพวกพระยาพิชัย แต่ชายฉกรรจ์เป็นประมาณสามพัน. พระยาพิชัยตั้งพนไชยทูตเป็นพระยาจักรี, ตั้งหมันตั้งยถน ชื่อพระยาเมือง, แลพระยาพิชัยก็กระ

เอาเมืองฉนวนบุรี, ก็ยกไปยงเมืองฉนวนบุรี. ฝ่ายพระยาสุรสีห์ราชเดโช, ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ดำหริตให้ขึ้นไปซ่อมแปดงำแพง
เมืองฉนวนบุรี. ครั้นแจ้งข่าวว่าพวกกบฏพระยาพิชัยยกมาเมืองฉนวนบุรี,
ก็ตกแตกจะรบพุ่งป้องกันเมืองได้. ฝ่ายพระยาพิชัยก็ยกไปถึงเมือง
ฉนวนบุรี. ข้างเขาไปยืนหยุดคานหวัศรแล้วให้พลพวกเขาปล้นถนน.
พระยาสุรสีห์ราชเดโชก็มายืนข้างให้รบพุ่งป้องกัน. จึงชาวประเทศชื่อ
อมรวดี, แฝงคนไปยิงปืนกลับไปตอพระยาพิชัย, ชบดงกับคอช้าง.
พวกกบฏทั้งปวงแตกฉานพ่ายออกไป, แดต่างคนต่างหนีกระจัดพลัดพราย
ไปทุกตำบล. พระยาสุรสีห์ราชเดโชก็เอาอมรวดีซึ่งยิงกบฏตายนั้นเข้ามา
ถวาย. จึงสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวให้พระราชทานแก่อมรวดีนั้นมาก
นัก. แล้วตรัสให้พวกข้าหลวงออกไปจับพวกกบฏทั้งปวงนั้นได้มาก.
บันดาจะลงพระราชอาญาใช้ให้คู่ด้วยพระองค์ซึ่งทูลพิชราชชนม์, ก็มิให้ลง
พระราชอาญา, แต่ให้ลี้ภัยหมายห่มเจ้าผละหมุ่โดยไท.

ครั้นถึงเดือนสามพระยาตมแตกยกทัพเข้ามา, พลประมาณเจ็ด
หมื่น. มาเอาเมืองเพชรบุรี. ในขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสให้
เมืองยโสธรราชธานี, เมืองเทพราชธานี. ออกไปรับเมืองเพชรบุรี.
จึงพระยารัตนทวารวดีเจ้าเมืองเพชรบุรี, เมืองยโสธรราชธานี, เมือง
เทพราชธานี, ก็ช่วยกันตกแต่งการทูลจะรบพุ่งป้องกันเมือง. ครั้นพระยา
ตมแตกยกมาถึง, ก็ให้ยกพลชนดอมเมืองเพชรบุรี, ห้วยด่านวันแล้วให้ยก
เข้าปล้นเมืองเพชรบุรีให้พดทหานเข้านได้พวกคณิกาแพงเมือง. แด
ชาวเมืองเพชรบุรีป้องกันเมืองเป็นด้ามดาบ. ขาดก็ชาวตมแตกต้องดีดรา
ดูตายเป็นอันมาก. จะรบมายปล้นเอาเมืองมิได้, ก็พ่ายออกไป. แด

พระยาตเวทียกเข้าไปปล้นตงนนกงสามครั้ง, ก็มิได้เมือง. แดวดาหาร
 ว่าจะปล้นอีกครั้งหนึ่ง, ถ้ามิได้ไซ้จะเลิกทัพกลับไป. ขณะนั้นเมืองเพชรบุรี,
 แดเมืองยโสธรราชธานี, เมืองเทพราชธานี, มิได้สมัครสมานด้วยกัน,
 ต่างคนต่างบังคับบัญชาแล้วห้วยป้องกันหน้าท ซึ่งได้เป็นพนักงานป้องกัน
 รั้งด้านนี้ มิได้พร้อมมูลค้ำค้ำกันด้วยกันซึ่งจะแต่งการป้องกันข้าศึก.
 ครั้นนั้นวันแปดค่ำพระยาตเวทียกเข้าไปปล้นคาบหนัดของกระแจะ, แด
 ประตูปางจาม ชาวเมืองตันทานเป็นจำนวนมาก. ข้าศึกเผาทหารรบตายลง
 แด, บินกาแพงเข้าได้ในทันท, ก็เสียเมืองเพชรบุรีแก่พระยาตเวท,
 แดเสียเจ้าเมืองเพชรบุรี. เมืองยโสธรราชธานี, เมืองเทพราชธานี
 ตายในทันท. พระยาตเวทีกักกวาดครัวอพยพเลิกทัพกลับไปเมือง.

ตุลักราช ๑๒๕ ปีกุนเบญจศกเดือนสิบเอ็ดค่ำเกิดพระนเรศวร
 เป็นเจ้า, สืบเกิดลงมาแต่เมืองพระพิษณุโลก, สืบเกิดอยู่ในวังใหม่. ขณะ
 นั้นพระยาตเวทีกวักทัพพระทศราชา, พระสุรินทราชาให้ยกช้างม้า, แด
 พดประมาณห้าพันมาลาดถึงหัวเมืองฝ่ายตะวันออก. สมเด็จพระนเรศวร
 เป็นเจ้าตรัสดูราชวงศ์, ก็เอาช้างเร็วมาเร็วแด่พดทหานล้อมพระนเรศวร
 วงล้อมพันสี่พัน, ครัวให้เมืองไชยบุรี, แดขุนหมื่นเข้ามาเอาพด
 ทหานหารอภัยไปเป็นทพหน้าให้รู้คอกไปด้วยทพเมืองสุรณมอรัตน, เอา
 พดเข้าชุมห้วยสองข้างทางทพข้าศึกจะมานั้น พดทหานลี้ภัยยกมาประมาณ
 พันหนึ่งถึงทเมืองไชยบุรี, แดเมืองสุรณมอรัตนชุมห้วยนั้น. ครั้นข้าศึก
 เกินเข้ามา เมืองสุรณมอรัตนเมืองไชยบุรียกพลออกมารบข้าศึก, ข้าศึก
 ก็แตกพ่ายหนีไป, จึงเมืองไชยบุรี, เมืองสุรณมอรัตนตามค้ำค้ำไป
 จนถึงทพไทย. แดได้พันแห่งข้าศึกตายเป็นอันมาก. พระทศราชา,

พระรัตนทราชาภิเศกทพหนักนไปเมืองดเวก ส้มเค็ดพระนเรศวรเปน
เจ้าเค็ดไปตงเมืองไชยบาดานแจ้งว่า, ขาศักพายหนีไปดเวก, กัดเค็ด
กตบคนมายงพระนคร, เป้าส้มเค็ดพระราชาบิดา, ทุนแจ้งเหตุซึ่งเขมน
พายไปนั้นเค็ดคั่นทุกประการ. แดงกถายบงคมคนชนไปเมือง
พระพิณโลก.

ตุศักราช 926 บัชวดคณลัศ, ส้มเค็ดพระเจ้าหงส์ลาวคั้งพระประชร.
ครนถนนวนนเฝ้ารเคอนทชนเคศคา, ถัดเค็ดลัศวรคต. พระชนม์ได้ 65
พรรสา แต่เค็ดเค็ดหยในราชสมบัติลัศมอับหาพรรสา. มังเอิงราชบุตร
ผู้เปนพระมหาอุปราชาได้ฉานลัศมอับทกรหงส์ลาวค. ครตใหม่ลัศมเกดยค
ราชบุตรเปนมหาอุปราชา, ส้มเค็ดพระเจ้าหงส์ลาวคด้วยราชย์ใหม่,
บ้านเมืองยังมปรกติ. ฝ่ายเมืองรวมเมืองคังคกแรงเมือง ชาวอนนแจ้ง
มาถึงส้มเค็ดพระนเรศวรเปนเจ้า, พระนเรศวรเปนเจ้ากัดเค็ดตงมา
นกรุง กรวยทุนส้มเค็ดพระบรมราชบิดาตามขอความซึ่งแจ้งมานนทุก
ประการ, จะขอถายบงคมตาชนไปช่วยการสงครามเมืองหงส์ลาวค,
จะได้ฟังซึ่งการในเมืองหงส์ลาวคด้วย. ส้มเค็ดพระเจ้าทวยทกบนชา
คาม. ส้มเค็ดพระนเรศวรเปนเจ้า, ถัดถายบงคมตาถกตบคนมาเมือง
พระพิณโลก, ให้ตรวดเค็ดมรพตขางมาโดยชบวนพยุหะบาตราทพพด
ถกนถาเค็ดของแค้นทง, ขางเค็ดของแปดรอยมาพนหารอย. ครนได้
ลัศมเรกกัดเค็ดขางพระทง, ยกทพทวงชนไปถึงค้ำบนพระค้ำทนก
ไม้ไผ่โกดเมืองหงส์ลาวค. ลัศมเวนกพกพททททททททททททททททททททททท
พระเจ้าหงส์ลาวคแจ้งกคพระททย. จึงให้แต่งลัศมยงอาหารแเดเค็ดของลัศม
ตงนถาย, แดงกถาเค็ดคชนเฝ้าพระเจ้าหงส์ลาวค, พระเจ้าหงส์ลาวค

จึงตรัสว่า, ซึ่งพระเจ้าหลานเธอทรงมาครั้งนั้น, มีความยินดีนัก. แต่
แจ้งการซึ่งเมืองชุมเมืองคงแขวงเมืองนั้นให้ฟังทุกประการ. ดมได้ตรัส
พระนเรศวรเป็นเจ้าเห็นว่า, ข้าพเจ้าลงไปเข้าพระองค์จึงยกขึ้นมาช่วยการ
พระราชสงคราม. พระเจ้าหงสาวดีตรัสให้พระนเรศวรเป็นเจ้า, กับพระมหา
อุปราช, แดพระสังฆราช, ยกไปเอาเมืองชุม, เมืองคงจึงได้ ทั้งสาม
พระองค์ก็ถวายบังคมถวายไปถึงเมืองชุม, เมืองคง. ให้ตั้งค่ายแต่ปาก
สันถาคารไว้นะท่ามกลาง ดมได้ปรึกษาราชการพร้อมกันทั้งสามพระองค์
พระมหาอุปราชจึงตรัสว่า, ซึ่งจะยกเขารบพร้อมกันทั้งสามท่อน,
ไพร่พลจะระดมบ่อนกัน, จะผิดกันเขารบทัพตะวันออก.

ครั้นปรึกษารวมกันแล้ว, พระมหาอุปราชยกขึ้นไปรบ, ในวัน
จันทร์เดือนเจ็ดขึ้นเจ็ดค่ำเพลาตีหมเดอนตก. ฝ่ายช้างศึกก็ยกขึ้นตั้ง
ลงมาทบทพดตมตายเป็นอันมาก, ช้างไปไม่ได้เพลาจวนรุ่งก็ถอยลงมา.
ครั้นพระนเรศวรยกขึ้นหาชนแปดค่ำ, ทพพระสังฆราชยกขึ้นไปรบ, ช้าง
ก็ถอยลงมาทบทพดตมตายเป็นอันมาก, จะหักเอาไม่ได้ก็ถอยลง
มา. ครั้นพระนเรศวรยกขึ้นหาชนเก้าค่ำเพลาตีหมเดอนตก, ดมได้ตรัส
พระนเรศวรเป็นเจ้า, ก็ยกทหารขึ้นทันทันไป. ให้พลบนบันเขาแข่งทั้ง
สองข้าง, แดทางกลางนั้นให้พลหยาตต์ขึ้นเขาให้ห่าง, แดวให้ร้องกระทำ
อาการดุจนนทาทน. ชาวเมืองก็ต่างควาชาตั้งกันมาทางนั้น, ก็
ก็ถอยลงมา, ก็มิได้สู้ได้. ฝ่ายพลซึ่งแข่งขึ้นไป, ก็ยกระดม
ไปตองชาวเมืองตมตายด้วยเจ็บเป็นอันมาก, แดกระสุนด้วยพลเข้า
สามฝั่งก็ไต่เมือง, จับได้ตมเจ้าเมืองชุมเจ้าเมืองคงลงมาด้วย. ทั้งสาม
พระองค์ก็เลิกทัพคุมเอาเจ้าเมืองชุมเมืองคงมายังเมืองหงสาวดี, แด

ตามซึ่งได้ขยำนะ. ส้มเค็ดพระเจ้าหงส์ดำคยนัด, ครัดชมผพระท
แต่ความคิเค็ดเค็ดพระนเรศวรเปนเจ้า, แด้วพระราชทานพานทองคำ
ใส่ภูธำองค์หนึ่ง, ทองหนักห้าชั่งห้าหัดกเปนรูปเทวดา. พระมหาอุปราช
น้อยพระทัยแก่พระนเรศวรเปนเจ้านัก.

ฝ่ายส้มเค็ดพระนเรศวรเปนเจ้ากทูนดาพระเจ้าหงส์ดำคยนัด ๆ กัดรัก
ให้มึงทูนมึงอัน มึงอบาร จอถาง, ส้มึงพระคเณศเบิดลงไปหยู่หัวเมืองรายทาง,
ให้จ่ายสเบี้ยงเตียงคไฟว์พัดไปกว่าจะถึงแดนพระนครสร้อยยา. ส้มเค็ด
พระนเรศวรเปนเจ้าสเค็ดกดับตงมาถึงเมืองพระพิณโดก, แด้วก็เป็ดอง
เครื่องขงออกบูชาถวายพระชินราช, พระชินเจ้า, ให้กระทำสรวพสมโภช
กรรมพรสพดามวัน, แด้วสเค็ดตงมาเฝ้าส้มเค็ดพระราชบิดานะกรุงเท
พมหานคร, จึงเอากะรังได้รบพมขยชำนะชาลัคนกราทุนให้เข้า.
ส้มเค็ดพระพุทเจ้าหยู่หัวมพระทัยคณ, ให้แต่งการสมโภชส้มเค็ด
พระอโศกราชเจ้าเจดวัน, แด้วพระราชทานปันบำเหน็ดทเกดวททาน
ทงปองโดยส้มควน. ครนสเค็ดการสมโภชแด้ว, ส้มเค็ดพระนเรศวร
เปนเจ้า, ก็กราบถวายบังคมลากลับชนไปสัดักหยู่เมืองพระพิณโดก.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำคยนัดมโคตงหยู่ในทศพิราชรมดำหริว่า พระ
นเรศวรประกอบไปด้วยมฉาพดกเทตมดกขง, ทงการสงครามกองฮาด
ถัดทาน, นานไปเห็นจะเปนเสียนสศศคตอเมืองหงส์ดำคยนัดเปนมคณ, จาจะ
คิเค็ดทออพพหวเมืองฝ่ายเหนือทงปองมาได้เป็นกาดังในเมืองหงส์ดำคย,
การสัดพระนเรศวรก็จะถอยกาดังตง. ครนดาพรแด้วจตรดไทนทส,
กยราชสงครามถอพดทมนหนงไปตงทายังฉางหยู่เนเมืองกาแพงเพชร,
นทตอภยราชสงครามกยไปตงทากการหยู่เนเมืองกาแพงเพชรคณมรบตง.

ฝ่ายพระเจ้าหงส์ดำคิดเป็นกลอุบาย, ให้ผู้สวักฮั้วไปถึงพระนเรศวรว่า,
 บัดนี้กรุงบวรรัตนอังวะเป็นกบดแข็งเมืองต่อพระนครหงส์ดำดี, ให้เชิญ
 พระนเรศวรยกมาช่วยการสงครามตีกรุงบวรรัตนอังวะ. ดมเค็ดพระ
 นเรศวรเป็นเจ้าแจ้งคงนหน้าคนอาจิง, ก็ได้ตั้งไปทูลถามดมเค็ดพระราชน
 บิดา. ดมเค็ดพระเจ้าหงส์ดำกับนสาตาม. ดมเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า,
 ก็กราบทูลถวายบังคมลาขณมายังเมืองพระพิณโลก, จึงกำหนดให้ครัว
 เตรียมพลคนดำเครื่องแสนหนึ่ง, ข้างเครื่องแปดร้อยมาพันหาบ
 ไร่ให้พร้อม.

ครั้นวันอาทิตย์เดือนสามแรมหกค่ำขลุ่ยปัดถัก, เพลาตีบเค็ด
 ทูมเกาตาทกอบด้วยเพชรเม็ด, ได้เค็ดซึ่งพระศราคารพร้อมด้วยพยุห
 แล่นยากร, ทอดพระเนตรเห็นพระดำริกรมธาคุดเค็ดปาดหารบรเค็ดบุรพ
 ทิด, ผ่านพระศราคารไปโดยประจิมทิศเท่าผดมะพร้าวปกแหว, จึงได้เค็ด
 ยাত্রาทพิทดวงออกโดยประตูไชยแดน, ไปถึงตำบลวัดขมท้ายเมือง
 กำแพงเพชรเพลาบ่ายห้าโมง. เกิดวาตพายุฝนตกห่าใหญ่แผ่นดินไหว
 เป็นอัศจรรย์. ครั้นรุ่งขึ้นก็ยกทัพหลวงได้เค็ดไปถึงเมืองกำแพงเพชร,
 ตั้งประทับแรมหยด้นบนหนองปลิงสามแคว, แล้วก็ไปโดยทางเขียงกม
 ตระเหมา. ขณะนั้นพระยากำแพงเพชรส่งข่าวไปถวายว่า, ไทยใหญ่เวียงเจ็ด
 ตะวันเกลี้ยกกาย, ขุนปลัด มังฆาง มังนวยตองกับนายมาตงบวง, อันอยู่
 เมืองกำแพงเพชรพาครอบครัวพหนี, พม่ามอญแตกแก่ไทยใหญ่ทางปอง ๆ
 ยกไปทวงเมืองพระพิณโลก. ดมเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้าทราบคงน, ก็
 ให้ม้าเร็วไปบอกแก่หลวงโกษา. แด่ถูกขุนขันทูรักดำเมืองพระพิณโลก
 ว่า, ซึ่งไทยใหญ่หนานันเกิดออกจะไปเมืองอื่น ให้แต่งชายค้ำด่านเมือง

อยุธยา, กับแผ่นดินหงสาวดี, ซาตทางพระราชไมตรีกัน. เพราะอุกฤษฏ
กมณยมสำหรับ ทจะให้สมนพราหมณา ประชากรได้ ความเดือดร้อน.
แล้ว พระ หัก ก็ ชง สุวรรน พิงการ หลง อุทกขาราวง เหนือพน พสุชาติ,
จึงออกพระโองการโปรดเกล้าแก่เทพเจ้าทั้งหลาย อันมีมหิทธิฤทธิ์เด
ทิพจักจุพิไลต์, ซึ่งสถิตอยู่ทุกทิศทุกแห่ง, จึงเป็นทิพนิมิต. ด้วยพระเจ้า
หงสาวดี มิได้ คงอยู่ โดยกลอง สุจริตนิมิตภาพศกตยประเพณีด้วยคำมค
ธรัสม, ประพริตพาดทูลจกคิดจะทักขณตราขายแก่เรา. ตั้งแต่นั้นไปทรง
พระมหานครศรีอยุธยา, กับหงสาวดีมิได้เป็นสุวรรณปลัดเดียวดุจหนึ่ง
แต่ก่อน, ซาตจากกันแต่นั้นไปตราขายแก่เรา. ครั้นพระราช
บริหารประกาศ, เป็นดินทพาทย์ทักขณตราขายได้แล้ว, ก็พระราช
โองการตรัสตั้งแก่ท้าวพระยามุขมนตรีทั้งปวงว่า, เราจะยกกองทัพไป
พระนครกรุง, จะพาพระมหาเถรคันฉ่อง, แดงชาติโยม, กับพระยา
พระราม, พระยาเกียรติไป. แล้วจะตั้งกวาดครอบครวรามันหัวเมือง
รายทางไปด้วย.

ครั้นเวลานี้ก็เดือนหกแรมสามค่ำ, เพลาตีบแดดท่มให้เอาพระ
คชาธารเทียมเกย, ทอดพระเนตรเห็นพระสวามีกับกรมราชผู้เด็ดปากหารย
แต่ประจิมทิศ, ผ่านพระคชาธารไปโดยบูรพทิศ. จึงได้เกิดพยุหะบาดรา
ทพออกจากเมืองแครง, พระมหาเถรคันฉ่อง, พระยาพระราม, พระ
ยาเกียรติ, แดงชาติโยมก็มาโดยสัดเค็ด. ฝ่ายนายทัพนายกองทั้งปวง
ก็แยกย้ายกันตรวจต้อนครวมาโดยประมาณหนึ่ง. ครั้นถึงฝั่งแม่น้ำ
สโขง, ก็เที่ยวเกลยเรือหาไม้ผากวางแพแขวงข้ามครอบครวพดธางมา
ทั้งปวงถึงฟากนาอันก็ให้เฝ้าเรือทาดายแพด้วย. พอพระเจ้าหงสาวดีแจ้ง,

ก็ให้พระมหาอุปราชาทอดพลแสนหนึ่ง, ดุระกรรมาเป็นกองทัพหน้า,
ตามมาถึงแม่น้ำโขงฟากหนึ่ง. ดมเด็ดพระนเรศวรเป็นเจ้าทอดพระ
เนตรเห็นดังนั้น, ก็ให้นายทพนายกองนำพระมหาเถรคันฉ่อง, กับครอบครัว
บริวารยกออกไปก่อน, แต่พระองค์กับทหานดำดองหมื่นห้าพันนั้น,
ยังรอหยาบฝัง. ครั้นให้ทหานนั้นหามเส่นนกกัดคาบชุดยั้งระดมไป,
ทหานยั้งระดมไปเป็นอันมากก็มีได้จริง. ดมเด็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า,
ก็ซึ่งพระเสด็จขึ้นนกกัดยาวเกาเขม, ยิ่งไปต้องดุระกรรมาตายตกจาก
คอข้าง. รพดมอนทงนเห็นกอดสุกรย, แม่นานนกวางเหลือกาดงบน,
กอดพระเศษเศษนาภาพ, แต่พระมหาอุปราชามีอาตจะตามมาเด็กทพ
กลับไป. ดมเด็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า, ก็ยกมาโดยทางเมืองกาญจนบุรี.
ครั้นถึงพระนครสุโขทัย, ก็กราบทูลเรื่องยุบตักทงปอง, ถวาย
ให้ซึ่งชาวทุกประการ. ดมเด็ดพระวราชบิดาแจ้งดังนั้นแต่กตรควา,
เราไม่มีผิด, พระเจ้าหงสาวดีมีใตงหยู่ในคตงข่มเดียดจจานุจ,
ประพรตพิพาททจรติจฉนาเป็นวิสัยโลกคือเราฉน, ก็เพราะผลกิบากแห่ง
สัตตเป็นสำหรับกวลถัดยุค, ตงเค้นไปมอนกับไทยจะเป้นปรบักดี
เกณ. ดมเด็ดพระนเรศวรเป็นเจ้ากราบทูลว่า, พระเจ้าหงสาวดีจะ
ยกพยุหะแสนยกราตักมาเท่าใดก็มิได้เกรง, ข้าพเจ้ายม ขวดหยา
จะดองพระคุณให้เคื่องฝ่าพระบาท. ดมเด็ดพระวราชบิดากับดมเด็ด
พระนเรศวรเป็นเจ้า, ดำหริการเด็ดเดี้ยว. จึงโปรดให้พระมหาเถร
คันฉ่องหย่นะวคฆาธุ, พระราชทานดัมประทกนซึ่งควนทามทนทาม,
จนทนณพทเรองดมนนบกรขาตาง ๆ. ฝ่ายพระยาเกยรัต, พระยา
พระรามน, กพระวราชบิดาเคยคทอง, เถาพทอง, กระบองทอง,

เงินตราเผื่อมาพรรณนึ่งหมั, แด่เครื่องอุปโภคเป็นอันมาก. แด่ครอบ
 ครอบมอชซึ่งกวดตงมานัน, ก็พระราชทานให้พระยาพระราม, พระยา
 เกียรติยศคุมว่ากต่างด้วย. แด่พระยาเกียรติ, พระยาพระรามน, ^๕
 ให้หุ่ยตำบลบ้านขมวดขุนแด่น. ญาติโยมพระมหาเถรคันฉ่องน, ^๕
 หุ่ยตำบลบ้านหลังวัดนก. แด่สมเด็จพระนเรศวรเปนเจ้า, ก็กราบ
 ถวายบังคมตากถบตงมายังเมืองพระพิษณุโลก, สดเค็ดเข้าไปถวาย
 นมัสการพระชนราช, พระชนสัห, จังชงพระราชสัทธาเป็ดของเครื่อง
 สุธรรนอลงกาชคดียาภรณ์ ออกจากองค์กระทำดีการบูชา, แด่สดเค็ด
 ออกพร้อมด้วยมธุมาจนตร.

ชนนเหลวงโกส่า, แด่ถกขุนทงปองผู้หุ่ยรูกสำเมืองน, ก่นาหน้า
 บันคานายไทยไทยเฝ้า, จังบงคมทงควา, มีหนังสือสนทส, ราช
 สงคราม, ชงมาตงหุ่ยนะเมืองกำแพงเพชร, มาให้ส่งไทยไทย, แด่คว
 ชงท่นมาหุ่ยนะเมืองพระพิษณุโลก, พระเจ้าหุ่ยหมีได้เค็ดหุ่ย, ชงจะ
 สงไปนหมได้. สดเค็ดสมเด็จพระนเรศวรเปนเจ้าชาบตงน, กตรดใหม่หนังสือ
 คอบไปว่า, ชมคาวพระมหาศัตราราชณค่างทสัพราชชนน, อุปมา
 ตงมพระมหาโพชนไทย, แด่มณมาพงพระราชสมภาร, หวังจะให้
 พนจากภยอนตรายต่าง ๆ, ชงนหนังสือบราชสงครามจะให้ส่งไทยไทยไป
 นนไมคณ, ควตงชคตยราชประเพนชม. ฝ่ายหนังสือบราชสงคราม
 แจ้งคณน, ก็ปรกสำกนว่า, สดเค็ดสมเด็จพระนเรศวรเปนเจ้า, ยกพยห
 ษาครวทพนไปเมืองหงสาวคคณ, เหตุไฉนจึงไมกตบโดยทางเมือง
 อกกำแพงเพชรเจ้า. บคณกหนังสือเป็นคำถกนของฮาดมคณ, เทน
 ปลาดนกเวาหมีได้. จังจะเค็ดครอบควเมืองกำแพงเพชรอพยพไป

เมืองหงสาวดี, จึงจะมีความชอบ แด่ชาวตองกเง้งไปเมืองพระพิษณุ-
โลก. สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า, ให้ประชุมท้าวพระยามุขมนตรี
ปรึกษากัน, ซึ่งเราจะระให้เมืองกำแพงเพชรหนีหาย, พัดปรากจากภูมิ
ตำแหน่งนิมชอบ. เราจะยกไปตีสนิทกับราชสงคราม, มิให้เอาครัว
เมืองกำแพงเพชรไปได้. ท้าวพระยามุขมนตรีทงปองก็เห็นโดยพระราช
บริหาร. สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า, ก็ตรัสให้ข้าหลวงไปกุมเอาตัว
พม่ามอญ, ซึ่งมาห้วยประจำหัวเมืองฝ่ายเหนือ, ส่งลงไปกรุงเทพฯ
มหานครขึ้น. แด่กำหนดไปแก่พระยาสุรสงคราม, พระยาพิไชย,
ให้โดยสัดเดี๋ยยกไปเอาสนิท, กับราชสงคราม, จึงให้ตรวจพล
ช้างมา. ครั้นจะนวนพรหส์เดือนแปดชนเจดคาเพลาชายแควห้าบาท,
ก็สัดเดี๋ยพบาตราทัพจากเมืองพระพิษณุโลก, ไปเมืองกำแพงเพชร.

ฝ่ายสนิทกับราชสงครามราชว่า, สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า
สัดเดี๋ยมา, ก็ตรวจพลช้างมาหนีไปจากเมืองกำแพงเพชร, สมเด็จพระ
นเรศวรเป็นเจ้าชาบ, ก็ตรัสให้พระยาไชยบูรณ์ขุนพล, แด่พระ
หัวเมืองทงปอง, ยกกราบพลช้างมาเป็นกองทัพตวงหน้าตามไป, พระยา
ไชยบูรณ์ตามมาทงดาบอเมริกา. นันทกับราชสงคราม, ก็ยกพล
ช้างมารบพุ่งพระยาไชยบูรณ์ข้าหลวงทงปองเป็นสามาก. ในขณะนั้น
พระยาไชยบูรณ์ช้างพลายขึ้นพระราม, ได้ชนช้างนันทสั, ช้างนันท
ได้ถาง, ช้างพระยาไชยบูรณ์ได้ถอกเดี่ยวที่เบนไป, นันทก็จ้วงฟันไปด้วย
ของ้าว, คชงนอพระยาไชยบูรณ์กระทบข้อขาด. ช้างพระยาไชยบูรณ์กับ
ได้ถางคาถนค, ช้างนันทก็ถางถางไม่ได้ชางพ่ายไป. ขุนพลช้าง
พลายสักรุพนาถ, ได้ชนคชงนอราชสงครามเป็นสามาก, ช้างราชสงคราม

ก็พวยแก้อาหองทองดอง. แดนนี้ทศกับราชสงครามหนีไปโดยทางเมือง
เชียงทอง. ครั้นนั้นไทยใหญ่, ชาวแดนหัวอินมาหย่นะเมืองเชียงทอง
ถักรวสแดกรวอพพพมาประมาณสองหมื่นเส็ด. แต่ผู้บนคาลักัดเจ้าฟ้า
เมืองจ, เจ้าฟ้าเมืองดองแจใหม่. เมืองปากดมิงตมาซาเยอ, แต่ไทย
ใหญ่ข้างมาทงปอง, ก็เอากรวอพพออกมามีพระราชสมภาร. จึงแต่ง
ช้างมารพตเกิดวทหานชวยตามคันทุ, กับราชสงคราม, ถึงตำบล
แมรวงช้าง, แดวกดบคินมายงทพทหวดตำบลเชียงทอง.

ฝ่ายพระยาพิไชยเจ้าหองเดิมแจ้งว่า, ส้มเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า,
กับพระเจ้าหงสาวดีเป็นปรปักษ์กัน, ก็คิดการกบด. ครั้นแจ้งพระ
ราชกำหนดก็มิได้ยกไปโดยสเค็ด, จึงต้องสู้ชาวเมืองกวาดครอบครว
ของตัว, แดกรวชาวเมืองทงปอง, ซึ่งเขามาด้วยกนหน, ไประเมือง
สวรรคโลก, แจ้งความทงปองแก่พระยาสวรรคโลก ๆ ก็ตงใจด้วยกัน,
จยกไปตีเอาเมืองพระพิศนุโลก, แด่หองปลัด, แด่ขุนยกบัตร, ขุน
นรนายกไซมิได้ตงใจด้วย. พระยาทงดองก็ให้คุมเอาหองปลัด, แด
ขุนยกบัตร, ขุนนรนายกไว้. ฝ่ายส้มเค็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า, แจ้งว่า
พระยาทงดองเป็นกบด จึงยกทัพหองสเค็ดจากเชียงทองไปเมืองสวรรค-
โลก, สเค็ดไปทางสุโขทัย, ก็ตงทัพหองตำบลนครวัดชุม. จึงชง
พระกรุณานันชาตวัดให้ชาวพ่อชุมชุมพราหมณาจารย์, เอาน้ำในบ่อพระ
ดยมภูวนาก, แด่เอานาตระพังโพยสัตว์, มาตงบูชาโดยกิจพิธีกมเป็นนา
สัจจาธิธาน, แด่เอาพระสัตว์รัตนตรัยเจ้าเป็นประธาน, ให้ท้าวพระยา
เสนาบดีมุขมนตรีทหานทงทลายกนิหาสัจจาแล้ว. ครั้นรุ่งทัพหองก็
สเค็ดขึ้นไปโดยทางเขาพน, ถึงเมืองสวรรคโลก หนวันศุกร์เดือนแปด

๕๖๖: ๕๖๖ ขนหาค่า, คงทพหดวงคาบนวดไม้งาม. ส้มเต๋ตพระนเรศวรเปนเจ้า,
ซึ่งพระกรุณาแก่พระยาทงต้อง, ตรัดให้ข้าหลวงเจ้าไปร้องประกาศว่า.

ให้พระยาทงต้องออกมากววยบังคม, ซึ่งพระกรุณามีได้เอาทอด.
แต่พระยาพิไชย, พระยาสวรรคโลกมิได้โดยพระราชโอรส, ทำอุกฮาด
ตรวดตราจัตไพลเมืองชนรกด้าหนาทเชิงเทินบองคนเมืองได้. แต่
พระยาทงต้องกักข้าหลวงปลัด, ขุนยกบตร, ขุนนรนายก, ซึ่งมีลงใจ
ด้วยนั้นไซ้, คัดเอาดีสี่ชดออกมาให้ข้าหลวง. ส้มเต๋ตพระนเรศวร
เปนเจ้าซึ่งพระพิโรธ. ครนเพลาคำกัตรัดให้ยกพลทหารเข้าปล้นเมือง,
คาบ้นประตูสามเกิดแห่งหนึ่ง, ประตูมือแห่งหนึ่ง, ประตูสุพานจันแห่ง
หนึ่ง, ปล้นแต่คาบ้นเพียงคน, แต่เข้าบอมชนนอก, ประตูสามเกิดก็
เข้ามิได้. จึงมีพระราชโองการตรัดถามโหราจารย์ว่า, ยังจะได้เมือง
สวรรคโลกหรือ, โหราจารย์บังคมทูลว่าจะได้, แต่ซึ่งปล้นข้างประตู
สามเกิด, เห็นจะได้ด้วยยาก, ถ้าปล้นข้างที่ชดขุดมเหตมไซ้, เห็นจะ
ได้โดยง่าย. เพราะที่ชดข้างนั้นเป็นอิแก่มือง. จึงมีพระราชโองการ
ตรัดให้พระยาไชยบูรณ์, ขุนหลวงธมไตรโลก, ขุนราชวินทรยกพลจาก
ประตูสุพานจัน, มาตั้งข้างประตูคอนเหตม. แล้วให้เร่งแต่งการอันจะ
เข้าปล้นเอาเมือง. กอนทั้งประตูสามเกิด, แต่ประตูมือ, แต่ให้คงพล
ทหารเข้าบพุงจนสว่างก็ยังมิได้.

๕๖๗: ๕๖๗ ครนรุ่งขึ้นวันอาทิตย์เดือนแปดแรมสองค่ำ, กียกทพหดวงมา
ตั้งประตูข้างคอนเหตม, แล้วก็เร่งแต่งการให้เข้าปล้นเมืองนั้นเป็น
สามาก. ชาวเมืองยังมั่นไฟพุงสำตราอุมาต้องพลหลวงบ่วยเจ็บล้มตาย
เป็นอันมาก, จวบใกล้แก่แสงขึ้นมิได้. ส้มเต๋ตพระนเรศวรเปนเจ้าก็ตรัด

ให้ตั้งโทสรุ่นอินทระ, ผู้เป็นนักษัตรอันบังคับคนพลเข้าปล้นเมือง, แลนายทนายกองทั้งหลายนั้น ให้มัดตระเวนรอบทัพ. จึ่งขุนอินทระ, แลข้าหลวงทั้งปวงถวายทานบนว่า, จะขอเข้าปล้นเมืองให้จงได้. พระยาไชยบูรณ์จึงมณฑาทูว่า, ซึ่งมีโคตงกายประชิด, แลจะปล้นเข้าเมืองดังนี้, พดททานทั้งหลายจะทำการมิสดวก, เพราะชาวเมืองป้องกันกัน, จะขอทำค่ายประชิด, แลปลูกหอรบขึ้นให้สูงเสมอกำแพง, แลจะได้ยิงปืนใหญ่ค่อยล่าเข้าไป, เจ้าหน้าทกจะระล่ำระล่ายเห็นจะได้เมืองโดยง่าย. ส้มเด็ดพระนเรศวรเป็นเจ้าเห็นชอบด้วย, ก็ให้ตัดไม้ใหญ่แต่ไม้โคนคนทำตามพระยาไชยบูรณ์กราบทูล.

ครั้นวันจันทร์เดือนแปดแรมสามค่ำ, เพลาเช้าแล้วส่งนางฉกาห่าบาท, ยกพลทหานเข้าเฝ้าประตูคนแห่ถนนหน้าค่ายลง. จึ่งให้พลทหานกรูกันเข้าเอาปืนโดพาดกำแพงปืนเข้าไปในเมืองนั้นได้, แลตัวพระยาสุวรรณโลกก็หนีไปพึ่งหยุ่นกุดพระสังคนะวัดไผ่โต, แลชาวทหานก็ตามไปกุมตัวได้เอามาถวาย ส่วนพระยาพิไชยหนีจากเมืองสุวรรณโลก, ไปถึงแดนเกาะจุลจะไปเชียงใหม่, ชาวด่านก็กุมเอาตัวพระยาพิไชยมาถวาย, ส้มเด็ดพระนเรศวรเป็นเจ้า, คำหวัดให้มัดพระยาสุวรรณโลก, พระยาพิไชยตระเวนรอบทัพแล้วให้คายเสีย. จึ่งตรัสให้เทครัวอพยพทั้งปวงมายังเมืองพระพิษณุโลก, แลให้เชิญรูปพระยาวิธ, พระยารือ, อันรจนาดวยนางข้างเผือกนั้นมาด้วย. ถึงวันพรุ่งเดือนแปดแรมหกค่ำ, เพลาเช้าตมแปดบาท, ให้เรียกข้างพระที่นั่งประทับเกย, เห็นพระตำรวจบรมธาตุได้เกิดปาดิหารย์, แลตะวันตกผ่านข้างพระที่นั่งมาตะวันออก, โดยทางทิศตะวันตกมานั้นตามพระวอปกแล้ว, ก็ยกทัพหลวงสดัดคนมา

โดยทางน้ำขึ้นทางเมืองพิไชย, ดัดเด็คมาเมืองพระพิศณุโลก.

ขณะนั้นพ่อด้มเค็ดพระราชาบิดา, คำหรดให้พระยาราชันกูต, หมื่นทิพ
เด่นา, หมื่นราชามาจนเอาหนังสือ, กับขุนเทพโกศา, หมื่นไชยสงคราม,
หมื่นเทพปรีชา, กับเขม่นล้านนาย, ซึ่งพระยาตเวกแต่งให้เป็นทูตถือ
หนังสือมาขอวางไฉนระด้านเมืองระยองชนไปถวาย.

ในหนังสือนั้นว่า, พระเจ้ากรุงกมพูชาขอรับตราพวงทองพระคุณด้มเค็ด
บรมบพิตรพระเจ้ากรุงพระนครสร้อยขยา, แดด้มเค็ดพระนเรศวรบรม
ราชาธิราชบพิตรอันเป็นเจ้าเมืองพระพิศณุโลก, ได้เล็ดยราชย์ครองพิภพ
กรุงสร้อยขยาโดยโบราณพระมหากษัตริราชราชัน, เห็นว่าพระบรมชนกภาพ
ประเด็คนัก. ด้วยแต่ก่อนด้มเค็ดพระมหากษัตริราชราชราชพระเจ้าช้าง
เผือก ซึ่งพระมหากษัตริราชราชราชราชราช, ซึ่งเป็นปรบักส์ต่อพระ
องค์, แดด้มเค็ดพระทัยอาคาศ, ปลุกเตียงดำรงให้คงหยในเส็ดฉัตร
กรุงกมพูชาประเท็ดแดวรับเอานักพระสุโชนักพระสุทัน, ไปชุบเลี้ยงเป็น
ราชบุตรบุญชนน, พระคุณไหย่หุดวงนัก. ฝ่ายข้าพระบาทนเด้า, ก็เป็น
คนโมหจิตคิดประทุสร้าย, เป็นบัจจามีตรต่อพระองค์นนั้น, โทสฉฉนัก,
ขอพระองค์จงได้อภัยโทษ. บัดข้าพระบาทกับท้าวพระยาเด่นาบคัมมคร
มุขฉฉนพราหมณาจารย์ทั้งหลาย, ขอเป็นพระราชไมตรีด้วยพระบาทด้มเค็ด
บรมบพิตรพระพุทเจ้าหุหุ, ทงสองพระองค์ ด้มเค็ดพระนเรศวรเป็น
เจ้าชาบดำฉฉฉฉฉฉ, กัมพระทัยนค, พระราชทานทูตานุทูต. แดด้มเค็ด
ให้แต่งหนังสือตอบไปเป็นใจความว่า, ซึ่งพระยาตเวกโมหจิต, แดด้มเค็ด
กถับใจได้, มาขอเป็นราชไมตรีน, เราก่อภัยโทษให้, อันเมืองตเวกโพ้น
จะถาวรบริบูรณ์, ทงฉฉนพราหมณาจารย์ไพร่ฟ้าข้าขอรับนนั้นเด่นากัมพูชา

ควนหนะวนสู่กรเอนดืบเฮ็ดแรมเกาคา, ด้มเด็ดพระนเรศวรเปน
เจ้า, กัดเกิดจากเมือพระพิรุณโลก, ลงมายงกรงพระนครสวัญชยา.